

Valokuvan voima

Minä esikoululaisena- ja Minä vanhempana -valokuvaprojektit

Sosiaalialan koulutusohjelma,
sosionomi
Opinnäytetyö
29.10.2010

Eeva Johansson
Petra Kumpulainen

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Sosiaalialan koulutusohjelma	Sosionomi (AMK)	
Tekijä/Tekijät		
Eeva Johansson ja Petra Kumpulainen		
Työn nimi		
Valokuvan voima. Minä esikoululaisena- ja Minä vanhempana -valokuvaprojektit.		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Syksy 2010	44 + 4 liitettä
TIIVISTELMÄ		
<p>Teimme toiminnallisen opinnäytetyön, jonka tarkoituksena oli tarkastella valokuvauksen käyttöä sosiaalialan asiakastyössä sekä varhaiskasvatuksen menetelmänä että aikuisille suunnattuna menetelmänä. Toteutimme valokuvaprojektimme pääkaupunkiseudulla eräässä päiväkodin integroidussa esiopetusryhmässä ja eräässä perheryhmässä. Opinnäytetyöhön osallistui esiopetusryhmästä kuusi lasta ja perheryhmästä viisi ryhmäläistä lapsineen. Valokuvaprojektien tavoitteena oli luoda edellytykset sille, että asiakkailta olisi mahdollista voimaantua ja sitä kautta antaa heille voimaantumiseen tarvittavia välineitä. Tavoitteena oli asiakkaiden positiivisen minäkuvan tukeminen valokuvauksen keinoin.</p> <p>Toteutimme kaksi valokuvaprojektia, joissa otimme asiakkaistamme muotokuvat, kuten he halusivat tulla kuvatuksi. Päiväkodissa lapsista otettiin muotokuvat, joiden aiheena oli Minä esikoululaisena. Perheryhmässä asiakkaista otettiin äiti-lapsi- tai -lapset muotokuva, jonka aiheena oli Minä vanhempana. Valokuvaprojektit koostuivat kolmesta eri kerrasta. Ensin oli ryhmäkerta, jossa käsiteltiin ryhmäläisten valokuvakokemuksia ja muotokuvan aihetta. Seuraavalla kerralla oli yksilökerrat, jolloin otimme muotokuvat asiakkaistamme. Viimeisellä kerralla oli näyttely kuvista.</p> <p>Arvioimme valokuvaprojektien tavoitteita omien havaintojemme sekä palautteen avulla. Mielestämme pystyimme antamaan ainakin osalle asiakkaista edellytyksiä ja välineitä voimaantumiseen sekä tukemaan heidän positiivista minäkuvaansa. Voimaantumisen mahdollistamista edesauttoivat muun muassa asiakkaiden onnistumisen kokemukset sekä mahdollisuus suunnitella ja vaikuttaa omiin muotokuviiin. Positiivista minäkuvaa tuki mahdollisesti se, että asiakkaat saivat itse vaikuttaa kuvansa lopputulokseen sekä näkivät itsensä ja lapsensa muotokuvassa positiivisesti.</p> <p>Mielestämme voimaantumiseen valokuvauksen keinoin tarvitsee useamman kuvauskerran ja enemmän aikaa asiakasta kohden. Voimaantumisen kannalta olisi myös tärkeää pohtia etukäteen asiakkaiden määrä suhteutettuna käytettävissä olevaan aikaan. Asiakkaita voisi olla vähemmän, jolloin voisi toteuttaa useamman kuvauskerran asiakasta kohden. Valokuvaus sopii mielestämme kuitenkin hyvin sekä varhaiskasvatuksen menetelmäksi että aikuisille suunnatuksi menetelmäksi, koska sitä voi soveltaa monipuolisesti näille asiakasryhmille sopivaksi.</p>		
Avainsanat		
voimaantuminen, minäkuva, valokuvaus, varhaiskasvatus, perhetyö		

Degree Programme in		Degree
Social Services		Bachelor of Social Services
Author/Authors		
Eeva Johansson and Petra Kumpulainen		
Title		
The Power of a Photograph. I as a Preschooler and I as a Parent -Photography Projects		
Type of Work	Date	Pages
Final Project	Autumn 2010	44 + 4 appendices
<p>ABSTRACT</p> <p>We conducted a functional project whose purpose was to examine the use of photography in the field of social services. We used photography as a method in early childhood education as well as when working with adults. We carried out the photography projects in an integrated preschool group at one Daycare Center and in one Family Group. Six children from the preschool group and five parents from the Family Group participated in the final project. The goal of this project was to contribute to the customers' empowerment opportunities and to give tools for it. The goal was to support the customers' positive self-image through photography.</p> <p>We carried out two photography projects, in which we took portraits of our customers the way they wanted to be photographed. In the preschool group we took portraits of the children, and the subject was I as a Preschooler. In the Family Group we took portraits of the customers with their children, and the subject was I as a parent. The photography projects consisted of three different parts. First there was a group meeting, in which we discussed the customers' experiences of photography and the topic of the portraits. Next time we took the portraits of the customers individually. The last time consisted of the exhibition of the portraits.</p> <p>We evaluated the goals of the photography project by means of our observation and feedback. We could give customers empowerment opportunities and tools for it and support their positive self-image. The results showed that for example the experiences of succeeding and the possibility to plan and affect their own portraits enabled the empowerment of the customers. The fact that the customers could affect their own portraits and that they saw themselves and their children in the portraits positively may have supported their positive self-image.</p> <p>We think that empowerment when using photographs needs more than one time to take the pictures and more time per customer. When talking about empowerment, it would be important to think in advance about the number of customers related to the time available. There could be fewer customers; then it could be possible to photograph more than one time. Still, we think that photography fits well as a method for early childhood education and for working with adults because it can be applied to different customer groups in a versatile way.</p>		
Keywords		
empowerment, self-image, photography, early childhood education, family work		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LÄHTÖKOHDAT	2
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
3.1	Voimaantuminen	3
3.2	Minäkuva ja itsetunto	4
3.3	Valokuvaterapia ja valokuvaterapeuttiset työmuodot	6
3.3.1	Menetelmät ja niiden käyttö	6
3.3.2	Voimauttavan valokuvan menetelmä	8
4	KOHDERYHMÄT	10
4.1	Päiväkodin integroitu esiopetusryhmä	10
4.1.1	Varhaiskasvatus ja esikouluikäiset	11
4.2	Perheryhmä	13
4.2.1	Perhetyö	14
5	VALOKUVAPROJEKTIT	16
5.1	Valokuvaprojektien tavoitteet	16
5.2	Valokuvaprojektien rakenne ja toimintakertojen tavoitteet	17
6	MINÄ ESIKOULULAISENA -VALOKUVAPROJEKTI	19
6.1	Johdatus aiheeseen	19
6.2	Kuvaus	23
6.3	Näyttely	26
6.4	Palaute	27
7	MINÄ VANHEMPANA -VALOKUVAPROJEKTI	28
7.1	Johdatus aiheeseen	28
7.2	Kuvaus	30
7.3	Näyttely	33
7.4	Palaute	33
8	TOIMINNAN ARVIOINTI	35
8.1	Opinnäytetyön tavoitteisiin pääseminen	35
8.2	Toimintakertojen tavoitteisiin pääseminen	36
8.3	Voimaantumisen mahdollistaminen	37
8.4	Positiivisen minäkuvan tukeminen	39
9	POHDINTA	41
	LÄHTEET	43
	LIITTEET 1-4	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena on valokuvauksen käyttö työmenetelmänä sosiaalialan asiakastyössä. Teemme toiminnalliset valokuvaprojektit sovellettuna aikuisille ja lapsille. Opinnäytetyömme tavoitteena on tarkastella, miten valokuvauksen käyttö työmenetelmänä toimii näille kahdelle eri asiakasryhmälle sovellettuna. Toteutamme valokuvaprojektit pääkaupunkiseudulla erään päiväkodin integroidussa esiopetusryhmässä ja eräässä perheryhmässä.

Esiopetussuunnitelman mukaan tärkeä tavoite esikoululaisille on heidän positiivisen minäkuvansa kehittyminen ja tukeminen (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000: 7). Päiväkodin esiopetusryhmässä tämä tavoite on keskeinen. Perheryhmässä tärkeää on vanhemmuuden tukeminen, missä olennaista on myös tukea perheryhmän ryhmäläisten positiivista minäkuvaa. Valokuvaprojektimme tavoitteena on tukea asiakkaiden positiivista minäkuvaa valokuvauksen keinoin. Pyrimme luomaan edellytykset sille, että asiakkailla on mahdollista voimaantua ja sitä kautta antaa heille voimaantumiseen tarvittavia välineitä. Juha Siitonen painottaa, että voimaa ei voi antaa toiselle ihmiselle, vaan voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, jossa jokaisen on itse löydettävä voimaa antavat asiat ja sisäinen voimantunne elämässään (Siitonen 1999: 117-118). Tavoitteisiin pyrimme ottamalla asiakkaistamme muotokuvat, kuten he itse haluavat tulla kuvatuiksi. Kuvat omasta itsestä halutussa toiminnassa tai roolissa auttavat luomaan positiivista minäkuvaa ja omaksumaan uusia rooleja (Salo 2009: 24). Päiväkodissa lapsista otetaan muotokuvat, joiden aiheena on Minä esikoululaisena. Perheryhmässä asiakkaista otetaan äiti-lapsi- tai -lapset muotokuva, jonka aiheena on Minä vanhempana.

Meitä kiinnostavat luovat työmenetelmät ja erityisesti valokuvaus, joten on mielekästä käyttää sitä opinnäytetyömme toteutuksessa sosiaalialan työssä. Luovan toiminnan tehtävä sosiaalipedagogisessa työssä on auttaa ihmistä itse jäsentämään ja syventämään itsetuntemustaan sekä saamaan iloa elämäänsä (Hämäläinen 1999: 66-68). Toivomme, että varhaisen tuen ja varhaiskasvatuksen alueella innostutaan käyttämään enemmän valokuvauksen eri menetelmiä. Haluamme opinnäytetyömme avulla innostaa sosiaalialan työntekijöitä käyttämään valokuvia ja valokuvausta eri asiakasryhmien kanssa.

2 LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön tehtävänä on käytännöllisen ammatillisen taidon ja teoreettisen tiedon yhdistäminen siten, että alan ihmiset hyötyvät siitä jollakin tavalla. Toiminnallinen opinnäytetyö tarkoittaa ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista tai toiminnan järjestämistä, ja siihen kuuluvat käytännön toteutus ja sen raportointi. (Airaksinen – Vilkkä 2003: 9, 159.) Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka toiminnalliset osuudet toteutamme erään päiväkodin integroidussa esiopetusryhmässä ja eräässä perheryhmässä. Emme kerro opinnäytetyössämme, missä päiväkodissa ja perheryhmässä toteutamme opinnäytetyömme toiminnalliset osuudet, koska mielestämme se ei ole olennaista opinnäytetyömme kannalta. Kerromme itse kuvauksista ja muotokuvien suunnittelusta, mutta emme kerro asiakkaiden henkilökohtaisia tietoja emmekä muita tunnistetietoja. Asiakkaalla on oikeus yksityisyyteen, henkilökohtaiseen tietosuojaan sekä asiakassuhteen luottamuksellisuuteen, joita meidän tulee kunnioittaa (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 20).

Suunnittelemme opinnäytetyön sekä toiminnalliset osuudet yhdessä. Toteutamme toiminnalliset osuudet kuitenkin erikseen omissa työelämäharjoittelupaikoissamme, koska haluamme luoda luottamuksellisen suhteen asiakkaisiin, emmekä siksi halua ulkopuolista ohjaajaa ryhmään. Eeva toteuttaa valokuvaprojektin toiminnallisen osuuden esikoululaisille päiväkodissa ja Petra aikuisille asiakkaille perheryhmässä. Teemme opinnäytetyön yhdessä, koska haluamme tuoda opinnäytetyöhömmme kaksi eri näkökulmaa valokuvauksen käytöstä asiakastyössä; varhaiskasvatuksen menetelmänä ja aikuisille suunnattuna menetelmänä. Lisäksi meitä tukee sama teoriapohja ja uskomme, että meidän on helpompi tarkastella omaa työtämme kriittisesti tehdessämme sen yhdessä.

Opinnäytetyömme toteutusta varten olemme saaneet viralliset luvat Helsingin kaupungin sosiaalivirastolta ja Espoon kaupungilta, sekä perheryhmästä ja päiväkodista, jossa toteutamme toiminnalliset osuudet. Olemme saaneet luvat päiväkodin lasten vanhemmilta heidän lastensa osallistumiseen ja perheryhmän asiakkailta heidän osallistumisensa opinnäytetyöhön. Lisäksi saimme päiväkodin lasten vanhemmilta sekä perheryhmän asiakkailta luvan laittaa kuvat opinnäytetyöhömmme liitteeksi ja näyttää ne opinnäytetyön päättöseminaarissa. Emme kuitenkaan laita kuvia opinnäytetyöhömmme liitteeksi asiakkaiden yksityisyyden varmistamiseksi, vaan näytämme ne ainoastaan opinnäytetyön päättöseminaarissa.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYYS

3.1 Voimaantuminen

Voimaantuminen voi näkyä ihmisessä vahvistuneena itsetuntona, kykynä asettaa ja saavuttaa päämääriä sekä kykynä hallita omaa elämäänsä ja tuntea toiveikkuutta tulevaisuutta kohtaan (Siitonen 1999: 88). Voimaantumisen prosessissa ihmiset saavat mahdollisuuden vaikuttaa omaan elämäänsä sekä sitä kautta löytää ja toteuttaa päämääriään ja hallita elämäänsä.

Sosiaalialan työssä on tärkeää kannustaa asiakkaita itse toimimaan ja osallistumaan elämänsä kulkuun. Juha Siitonen painottaa, että voimaa ei voi antaa toiselle ihmiselle, vaan voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, jossa jokaisen on itse löydettävä voimaa antavat asiat ja sisäinen voimantunne elämässään. Se on ihmisestä itsestään lähtevää, ja siihen liittyy läheisesti ihmisen omat halut, omien päämäärien asettaminen, luottamus omiin mahdollisuuksiin sekä näkemykset omasta itsestään. (Siitonen 1999: 117-118.) Voimaantuminen on opinnäytetyömme kannalta keskeistä, koska valokuva-projektien tavoitteena on luoda edellytykset sille, että asiakkaalla olisi mahdollista voimaantua ja sitä kautta antaa asiakkaillemme voimaantumiseen tarvittavia välineitä.

Vaikka voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, työntekijällä on siinä tärkeä osuus. Siitosen mukaan tarvitaan myös sosiaalisia vuorovaikutussuhteita ja toisia ihmisiä, jotta asiakas pystyisi itse löytämään oman sisäisen voimantunteensa (Siitonen 1999: 93). Sosiaalipedagogisessa työssä tärkeintä on auttaa asiakasta itseapuun eli tukea asiakasta itse löytämään ne keinot, joiden avulla he pystyvät vaikuttamaan omaan elämäänsä ja sen kulkuun (Hämäläinen 1999: 61). Työntekijä tukee asiakkaan omaa prosessia luomalla olosuhteet, joissa asiakkaan on mahdollista voimaantua.

Sosiaalipedagogiikan toimintaperiaatteet liittyvät voimaantumisen käsitteeseen. Sosiaalipedagogiikan toimintaperiaatteita ovat toiminnallisuus, osallistuminen, kriittisen tietoisuuden herättäminen, itseapuun auttaminen ja ihmisenä kasvaminen (Hämäläinen 1999: 62). Valokuvauksen avulla voidaan toteuttaa näitä toimintaperiaatteita. Toiminnallisuus ja osallistuminen voivat toteutua, kun on asiakkaille mielenkiintoinen tapa, joka voi innostaa heitä osallistumaan toimintaan. Oman muotokuvan suunnittelu ja toteutus voivat innostaa asiakkaita pohtimaan käsiteltäviä aiheita uudesta näkökulmasta.

Valokuvauksen avulla voidaan käydä läpi kriittisen tietoisuuden herättämistä ja auttaa asiakkaita itseapuun. Valokuvausprosessin aikana asiakkaat voivat käsitellä omaa tilannettaan, ja valmiin muotokuvan katselu voi avata uuden näkökulman tilanteeseen. Esimerkiksi perheryhmän ryhmäläiset voivat kuvausprosessin aikana miettiä omaa vanhemmuuttaan sekä suhdetta lapseensa, ja valmiiden muotokuvien katselu saattaa luoda uusia näkökulmia niihin liittyen. Ihmisenä kasvaminen voi myös toteutua valokuvauksen avulla. Kuvien tarkastelu ja kuvista keskusteleminen voivat auttaa asiakkaita löytämään uusia puolia itsestään.

3.2 Minäkuva ja itsetunto

Minäkuva eli minäkäsitys tarkoittaa sitä, millaisena ihminen itsensä näkee eli se on ihmisen kokonaisnäkemys itsestään. Minäkuvaan liittyy läheisesti se, millaisena ihminen pitää itseään taustaltaan, ulkonäöltään, asenteiltaan, arvoiltaan, tunteiltaan ja ominaisuuksiltaan. (Aho 1996: 9.) Kaikki ajatukset, tunteet ja teot, joita ihminen pitää tärkeänä ja osana itseään, ovat osa minäkuva (Vilkko-Riihelä 1999: 500).

Minäkuva määrää ihmisen käyttäytymistä. Ihminen yleensä toimii sen mukaan, millainen kuva hänellä on omasta itsestään, eikä välttämättä sen mukaan, millaiset hänen todelliset ominaisuutensa ja kykynsä ovat. Minäkuvan avulla ihminen pitää itseään psyykkisesti tasapainossa, koska se ylläpitää tunteiden, havaintojen ja ajatusten johdonmukaisuutta. Ihmisillä on tapana puolustaa ja vahvistaa omaa minäkuvaansa, ja sen takia he helposti valikoivat ympäristöstään omaa minäkuvaansa tukevaa informaatiota. Minäkuvan avulla he myös antavat merkityksiä omille kokemuksilleen ja tulkitsevat maailmaa. Minäkuva myös vaikuttaa siihen, mitä ihminen odottaa tulevaisuudelta. (Aho 1996: 11-12.) On tärkeää, että ihmisellä on positiivinen kuva itsestään. Valokuvaprojektimme avulla haluamme antaa asiakkaillemme mahdollisuuden tarkastella itseään valokuvauksen keinoin ja sitä kautta vahvistaa käsitystään omasta minästään.

Minä voidaan jakaa Liisa Keltikangas-Järvisen mukaan yksityiseen, sosiaaliseen ja ihanneminään. Yksityiseen minään eli todelliseen minään kuuluvat asiat, jotka vain yksilö itse tietää, kuten toiveet, unelmat ja pelot. Sosiaalinen minä tarkoittaa sitä, miten ihminen näkee itsensä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalisia minä on jokaisella monia, sillä ihmiset omaksuvat erilaisia rooleja riippuen siitä, minkä ryhmän jäsenenä itseään tarkastelee. Ihanneminä tarkoittaa sitä, minkälainen ihminen haluaisi olla ja se voi olla tavoite, mihin hän pyrkii. (Keltikangas-Järvinen 2006: 98-99.) Valokuvaprojek-

teissa asiakkaiden muotokuvista voi tulla esiin kaikkia minän alueita. Joillakin muotokuva voi olla kuva omasta yksityisestä minästään, toisella sosiaalisesta minästään, ja joillakin muotokuva voi esittää omaa ihanneminäänsä.

Minäkuvan perusta luodaan varhaislapsuudessa, ja siihen vaikuttavat lapsen hyväksytyksi ja rakastetuksi tulemisen kokemukset. Sen kehittymiseen vaikuttavat eniten ihmiselle tärkeät ihmiset, kuten vanhemmat, ystävät ja opettajat. Minäkuva kehittyy ja tarkentuu, kun yksilö saa toiminnastaan palautetta toisilta ihmisiltä. Tällä tavalla ihminen rakentaa vuorovaikutuksen avulla kuvaa omasta itsestään. (Aho 1996: 28.) Vuorovaikutussuhteet ovat tärkeä osa positiivisen minäkuvan tukemista, ja valokuvaprojekteissa tulee kiinnittää huomiota asiakkaan ja valokuvaprojektin ohjaajan väliseen dialogiseen ja luottamukselliseen vuorovaikutussuhteeseen. Myönteisen palautteen antaminen asiakkaille valokuvaprojektien aikana voi auttaa asiakkaita saamaan positiivisia kokemuksia sekä myönteisen kuvan omasta itsestään ja toiminnastaan. Sitä kautta myös asiakkaan itsetunto voi vahvistua.

Itsetunto on osa minäkuvaa. Se määritellään itsensä arvostamiseksi ja itseluottamukseksi. Itsetunto on hyvä silloin, kun ihmisen minäkuvassa on enemmän positiivisia kuin negatiivisia ominaisuuksia. Hyvä itsetunto tarkoittaa rehellisyyttä huonojenkin puolien suhteen, mutta niiden toteaminen ei kuitenkaan vie omaa itsekunnioitusta. Siihen kuuluu kyky arvostaa muita ihmisiä, sillä itsetunnon vahva ihminen kykenee näkemään toisen ihmisen osaamisen ja antamaan tälle tunnustusta. Länsimainen suoritusyhteiskunta liittyy hyvän itsetunnon aktiivisuuteen ja suorituksiin, eikä sisäiseen tasapainoon ja siihen että on tyytyväinen elämäänsä. Itsetunnon haaste on se, että on tyytyväinen itseensä ilman, että voi perustella sitä suorituksilla. (Keltikangas-Järvinen 2006: 17-19.) Hyvän itsetunnon ja positiivisen minäkuvan tukemisessa on tärkeää antaa asiakkaille kokemuksia hyväksytyksi tulemisesta ja siitä, että he pitävät itseään tärkeinä. Valokuvaprojektien aikana pyrimmekin antamaan asiakkaille henkilökohtaista huomiota ja positiivista palautetta, ja sitä kautta vaikuttaa asiakkaiden minäkuvaan ja itsetuntoon.

Ihmisen itsetunnossa on yksityinen ja julkinen itsetunto. Yksityinen itsetunto on se, mitä ihminen itsestään ajattelee ja millainen hän mielestään on. Se on varsinainen itsetunto. Julkinen itsetunto on se, mitä ihminen kertoo itsestään muille ja mitä hän käytöksellään ilmaisee. Se on kuva, jonka ihminen haluaa itseluottamuksestaan ja itsevarmuudestaan antaa muille. Tasapainoisella ihmisellä ei ole suurta eroa yksityisen ja julkisen itsetun-

non välillä, sillä tällöin hänellä ei ole tarvetta ylläpitää ulospäin erilaista kuvaa itsevarmuudestaan kuin hänellä on. (Keltikangas-Järvinen 2006: 24.)

3.3 Valokuvaterapia ja valokuvaterapeuttiset työmuodot

Valokuvaterapia on valokuvan ja valokuvauksen menetelmällistä käyttöä terapeuttisessa työssä ja psykoterapiassa. Itse emme käytä opinnäytetyössämme valokuvaterapian menetelmiä terapiana, mutta saimme siitä ideoita valokuvien käyttöön sosiaalialan asiakastyössä työmenetelmänä. Sovelsimme osaa valokuvaterapian menetelmistä valokuvaprojekteihimme sopivaksi. Valokuvaterapian menetelmiä voidaan muokata asiakkaan tarpeiden ja tavoitteiden mukaan. Työn perustana on ammatillinen sosiaali-, terveys- tai kasvatustalon pätevyys tai terapeutin oma psykoterapian viitekehys. (Suomen valokuvaterapiayhdistys ry.)

Sosiaali-, terveys ja kasvatustalon ennaltaehkäisevä, hoitava ja kuntouttava valokuvauksen käyttö on terapeuttista valokuvien käyttöä. Terapeuttisessa valokuvien käytössä valokuvaus ei vaadi teknistä tai taiteellista osaamista, ja valokuva on enemmänkin viestinnällinen väline työskentelyssä. (Halkola 2009: 16.) Terapiaa voi antaa vain ammattilainen, mutta mielestämme valokuvia voi käyttää työssään terapeuttisesti aiheeseen hyvin perehtynyt henkilö.

Valokuvaterapiaan liittyvä perhealbumivalokuvien tarkastelu alkoi Suomessa 1980-luvun alussa valokuvataiteessa. Tietoisesti valokuva on otettu mukaan terapiamaailmaan Suomessa vasta 1990-luvun lopulla, sitä ennen valokuvien käyttö on ollut lähinnä spontaania. Varsinaisesti valokuvaterapian on tuonut Suomeen psykologi Lauri Mannermaa ja se on tullut tutuksi Suomessa hänen kauttaan. Valokuvan merkitystä terapeuttisessa työssä ja psykoterapiassa korostavat viime vuosikymmenien aikana tapahtunut valokuvan digitalisoituminen ja sen mukana tuomat muutokset valokuvauksen käytännöissä ja mahdollisuuksissa. (Halkola 2009: 13-14, 20.)

3.3.1 Menetelmät ja niiden käyttö

Valokuvaa voi käyttää monella eri tavalla. Yksinkertaistetusti valokuvaterapian menetelmät voidaan jakaa kolmeen ryhmään; omaelämäkerrallisten kuvien katseluun, symbolisten ja assosiativisten kuvien katseluun sekä uusien valokuvien ottamiseen, joko itse

tai toisen ottamana (Halkola 2009: 18). Itse sovellamme kolmatta ryhmää, uusien valokuvien ottamista. Otamme valokuvaprojekteissamme asiakkaista muotokuvat.

Taideterapeutti Judy Weiser jakaa valokuvaterapian menetelmät viiteen luokkaan, joissa otetaan huomioon valokuvan syntyprosessi, tekijän rooli ja valokuvauksen luonne. Nämä viisi luokkaa ovat asiakkaan ottamat tai luomat kuvat, asiakkaasta otetut kuvat, omakuvat, perhekuvat ja muut omaelämäkerralliset kuvat sekä kuvaprojektiot. Ensimmäiseen luokkaan, asiakkaan ottamiin tai luomiin kuviin kuuluvat myös asiakkaan itse keräämät kuvat. Toiseen luokkaan, asiakkaasta otettuihin kuviin kuuluvat niin poseeratut kuin spontaanitkin tilannekuvat. Kolmanteen luokkaan, omakuviin kuuluvat asiakkaan itsensä tekemät kuvat, itsestä otetut kuvat ja symboliset kuvat. Neljänteen luokkaan, perhekuviin ja muihin omakerrallisiin kuviin kuuluvat lapsuuden perheen ja nykyperheen kuvat, sekä albumissa pidettävät kuvat ja muut kokoelmat. Viidenteen luokkaan kuuluvat kuvaprojektiot, joissa painotetaan, että kuvan merkitys on ensisijaisesti kuvan katsojan oma prosessi. (Halkola 2009: 18.) Opinnäytetyöhömmme liittyy läheisesti asiakkaan luomat kuvat, asiakkaasta otetut kuvat, asiakkaan itsensä tekemät kuvat ja nykyperheen kuvat. Valokuvaprojekteissamme asiakkaat saavat itse luoda ja suunnitella omat kuvansa ja tulla kuvatuksi kuten itse haluavat.

Valokuvaterapian menetelmien merkitystä voidaan tarkastella Jerry L. Fryrearin valokuvaterapian menetelmien soveltamisluokituksen mukaan. Se kuvaa hyvin valokuvan käytön monipuolisuutta. Yksitoista perustelua valokuvaterapian menetelmien soveltamiselle ovat emootioiden ja tunteiden herättäminen, puheen aikaansaaminen ja sanallisen ilmaisun löytäminen, roolityöskentely, taidon oppiminen, sosiaalistuminen, luovan kokeilemisen ja ilmaisun mahdollistaminen, diagnoosin tekeminen, sanaton ilmaisu terapisuhteessa, muutoksen dokumentointi, kokemuksen pitkittäminen ja syventäminen sekä itsehavainnointi. (Halkola 2009: 18-19.) Opinnäytetyömmme kannalta tärkeitä perusteluja valokuvaterapian menetelmien soveltamiselle ovat luovan kokeilemisen ja ilmaisun mahdollistaminen sekä itsehavainnointi. Valokuvaprojekteissamme muotokuvan suunnittelu, ottaminen ja tarkastelu on luova tapa ilmaista ja havainnoida itseään.

Valokuvaterapian opetuksessa ja oppimisessa on olennaista menetelmien omakohtainen kokeilu, sillä oppimisprosessissa saadut oivallukset opettavat ja itseymmärrys lisääntyy omakohtaisen kokemuksen kautta. Valokuvaterapia edellyttää kiinnostunutta, aktiivista ja voimavarasuuntautunutta otetta, jossa olennaista on luottamuksellinen vuorovaikutus.

(Halkola 2009: 17-18.) Olemme huomanneet, että luottamuksellinen vuorovaikutus kuvaajan ja kuvattavan välillä on tärkeää ja on helpompaa tulla kuvatuksi, kun valokuvaaja on tuttu. Tämän vuoksi halusimme tehdä valokuvaprojektit työelämäharjoittelupaikoissamme ja aloittaa ne vasta tutustuttuamme asiakkaisiin, jotta olemme kuvattaville tuttuja.

Työntekijän tulee kunnioittaa asiakkaiden omia havaintoja ja tulkintoja sekä tukea heitä löytämään kuvasta merkityksiä ja yhteyksiä heidän elämäntilanteeseensa. Asiakas ja työntekijä voivat asiakassuhteessa luoda kuvan käytölle omat sopivat käytännöt. Valokuvauksen tekninen osaaminen, visuaalinen kuvanluku ja valokuvien ottaminen ovat osa valokuvaterapian osaamista. (Halkola 2009: 17-18.) Valokuvat merkitsevät elämässämme paljon ja valokuvaamme paljon itsellemme tärkeitä asioita. Mielestämme meillä on valokuvauskokemuksemme ansiosta tarvittavat valokuvaustaidot tämäläyapaisen projektin toteuttamiseen.

3.3.2 Voimauttavan valokuvan menetelmä

Tällä hetkellä tunnetuin valokuvaterapeuttinen työmuoto Suomessa on sosiaali-, ja taidekasvattaja Miina Savolaisen kehittämä voimauttavan valokuvan menetelmä (Halkola 2009: 19). Esittelemme lyhyesti hänen kehittämänsä menetelmän, koska siinä on asioita, jotka liittyvät opinnäytetyöhömmö. Menetelmässä keskeistä on sosiaalipedagoginen teoriaperusta, jonka tavoitteena on voimaantumisen lisääminen. Voimauttavan valokuvan menetelmä syntyi Maailman ihanin tyttö–kuvausprojektin myötä, jonka Savolainen aloitti 1990-luvun lopussa Hyvösen lastenkodissa. Voimauttavan valokuvan menetelmä ja Maailman ihanin tyttö -valokuvanäyttelyt ovat innoittaneet sosiaali-, terveys- ja ope-tusalan yhteisöä käyttämään valokuvausta asiakkaiden kanssa. (Halkola 2009: 16, 19.)

Voimauttavan valokuvan menetelmä perustuu siihen, että valokuvilla on kyky tallentaa, tehdä näkyväksi ja jäsentää asiakkaan elämäntarinaa, identiteettiä ja ihmissuhteita. Se ei ole suoranaista valokuvaterapiaa, vaan terapeuttinen taidekasvatusmenetelmä. Terapiaa voi antaa vain ammattilainen, mutta voimauttavan valokuvan menetelmää voi kuka tahansa käyttää työssään omakohtaisen tutustumisen ja täydennyskoulutuksen jälkeen. Työntekijät voivat tutustua menetelmään tutkimalla eri valokuvauksen menetelmiä ensin omassa elämässään, ja omakohtaisen tutustumisen jälkeen soveltaa menetelmiä asiakastyössä. (Voimauttavan valokuvan menetelmä.)

Voimauttavan valokuvan menetelmään sisältyy tasavertaisuuden edellytys, ja valokuvausprosessi pitää kokea omakohtaisesti ennen kuin menetelmää käytetään asiakkaiden kanssa. Tasavertaisuus on tärkeää, sillä työntekijän itse koettu voimaantuminen synnyttää merkityksellisyyden kokemuksen omaa työtään kohtaan. Se myös lisää itsetuntemusta ja valmiuksia vastaanottaa asiakkaiden elämäkokemuksiin ja minäkuvaan liittyviä tunteita. Toisen kuvauskokemukseen voi suhtautua kunnioittavasti vain itse tietäessään, millaisia tunteita kameran edessä oleminen, omakuvan kohtaaminen tai arkielämän valokuvat voivat herättää. (Savolainen 2008: 196-198.)

Meillä on kokemusta valokuvatuksi tulemisesta erilaisissa tilanteissa, joten tiedämme millaisia tunteita kameran edessä oleminen saattaa herättää. Kävimme syksyllä 2008 opintoihimme liittyen Valokuvan voima sosiaalipedagogisessa työssä -kurssin, jossa käsiteltiin erilaisia menetelmiä käytettäväksi asiakastyössä. Kurssin aikana olimme itse kuvattavana ja kuvaajana erilaisissa kuvausharjoituksissa. Olemme sen lisäksi kuvanneet toisiamme, kuten kuvattava itse haluaa ja tehneet muotokuvat toisistamme harjoitukseksi valokuvaprojekteja varten. Koemme, että kuvauskokemustemme vuoksi pystymme toimimaan tasavertaisesti asiakkaiden kanssa työskennellessä valokuvauksen menetelmän keinoin.

Voimauttavan valokuvan menetelmän tarkoituksena on auttaa asiakasta valokuvien ja valokuvauksen avulla itse käymään läpi omaa elämäänsä sekä löytää uusia puolia itsestään. Valokuvat ovat voimakkaita välineitä, joiden avulla voidaan käsitellä asiakkaiden kanssa erilaisia asioita. Erilaisten valokuvausmenetelmien tavoitteena on valokuvien ja valokuvauksen avulla tukea asiakkaan persoonallista kasvua ja lisätä asiakkaan itsetuntemusta. Voimauttavassa valokuvaksessa on neljä osa-aluetta, jotka pyrkivät siihen, että asiakas pystyisi voimaantumaan ja löytämään oman sisäisen voimantunteensa. (Voimauttavan valokuvan menetelmä.)

Ensimmäinen voimauttavan valokuvauksen osa-alue on albumikuvat ja niiden tarkastelu. Albumikuvatyöskentelyssä tärkeää on jäsentää ja tutkia omaan elämäntarinaansa, perhesuhteisiin, oman itsen eri puoliin sekä oman kasvamisen teemoihin liittyviä tunteita. Toinen osa-alue on valokuvaustilanteen vuorovaikutus. Voimauttavassa valokuvauksessa on tärkeää muistaa, että kuvaaja ei kuvaustilanteessa näe kuvattavaa henkilöä omien tulkintojensa ja halujensa mukaisesti. Kuvaajan on kuunneltava kuvattavaa henkilöä ja antaa hänelle mahdollisuus itse määrittellä itsensä. Tärkeintä tässä prosessissa on kuvat-

tavan kokemus nähyksi ja kuulluksi tulemisesta. (Voimauttavan valokuvan menetelmä.) Opinnäytetyössämme näkyvät hyvin toisen osa-alueen periaatteet, sillä tavoitteenamme on kuvata asiakkaat niin kuin he itse haluavat tulla kuvatuiksi.

Kolmas voimauttavan valokuvauksen osa-alue on omakuva ja sen kohtaaminen. Omakuvan avulla voi tutkia omaa identiteettiä, sekä erilaisia rooleja ja puolia itsessään. Se voi olla ihmisen itse itsestään ottama kuva tai toisen ottama kuva kuvattavan toiveiden mukaan. Omakuvan tavoitteena on oppia tuntemaan itsensä paremmin ja tarkastella kuvan kautta itseään. Voimauttavassa valokuvauksessa tärkeää on oppia tietoisesti katsomaan itseään hyvänä sekä arvostamaan omaa arvoaan ja vahvuuttaan. (Voimauttavan valokuvan menetelmä.) Pyrimme auttamaan asiakkaita tarkastelemaan omaa itseään muotokuvan ja sen suunnittelun avulla, joten tämä osa-alue liittyy läheisesti opinnäytetyöhömmme.

Neljäs voimauttavan valokuvauksen osa-alue on arjen kuvaaminen. Tässä osa-alueessa kuvataan omaa arkea tai siinä olevia asioita. Tärkeintä on omaan elämäntilanteeseen liittyvien asioiden ja tunnemerkitöyksien selkeyttäminen. (Voimauttavan valokuvan menetelmä.)

4 KOHDERYHMÄT

Valokuvaprojektien kohderyhmät ovat erään päiväkodin integroidun esiopetusryhmän lapset sekä erään perheryhmän vertaistukiryhmän ryhmäläiset. Ehdotimme valokuvaprojekteja perheryhmän ja päiväkodin työntekijöille, ja heidän mielestään ne voisivat olla hyödyllisiä näille asiakkaille. Valokuvaprojektien tavoitteet sopivat hyvin perheryhmän ryhmäläisten sekä päiväkodin esiopetusryhmäläisten toimintaperiaatteisiin, koska molemmissa paikoissa on tärkeää tukea asiakkaiden positiivista minäkuvaa.

4.1 Päiväkodin integroitu esiopetusryhmä

Päiväkodin integroidussa esiopetusryhmässä oli kevään 2010 aikana kuusitoista 6-7 -vuotiasta lasta; kymmenen tukilasta sekä kuusi erityistä tukea tarvitsevaa lasta. Työntekijöinä ryhmässä työskenteli neljä kasvatusvastaustöistä: kaksi lastenhoitajaa, esikouluopettaja sekä erityislastentarhanopettaja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tuki pyritään järjestämään ensisijaisesti yleisten varhaiskasvatuspalvelujen piiriin siten, että lapsi toimii ryhmän jäsenenä muiden lasten

kanssa ja hänen sosiaalisia kontaktejaan tuetaan (Varhais-kasvatussuunnitelman perusteet 2005: 36). Näin lapsi pääsee normaaliin ympäristöön ja oppii vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa.

Lasten tuentarve varhaiskasvatuksessa voi johtua monista eri tekijöistä. Lapsi voi tarvita tukea fyysisen, tiedollisen, taidollisen tai tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osaluilla (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 35). Tuen tarve tässä erityisryhmässä muodostuu suurimmaksi osaksi kielellisistä vaikeuksista. Kaikessa toiminnassa on otettava huomioon lasten tarpeet, jotta kaikki lapset pystyisivät osallistumaan samalla tavalla kaikkeen toimintaan. Yksi tärkeimmistä apuvälineistä on erilaisten tukikuvien käyttö. Päiväkodissa käytetään paljon PCS-kuvia, jotka ovat yksinkertaisia piirroskuvia erilaisista asioista, esineistä ja tekemisistä. Näiden tukikuvien avulla pyritään hahmottamaan lapsille esimerkiksi päivän tai viikon kulkua, sekä erilaisten toimintatuokioiden rakennetta. Kuvista on suuri apu varsinkin lapsille, joilla on kielellisiä vaikeuksia. He pystyvät hahmottamaan puheen ja toiminnan paremmin, kun he näkevät niitä vastaavat kuvat.

Päiväkodissa, varsinkin integroidussa erityisryhmässä on tärkeää olla tietyt toistuvat rutiinit, sillä rutiinit ovat tärkeitä oppimisen kannalta. Tässä päiväkodissa on tietynlainen päivärytmi, jotta lapset pystyvät hahmottamaan paremmin tulevat tapahtumat. Valokuvaprojektin kannalta on tärkeää tietää esiopetusryhmän päivärytmi, jotta pystyy suunnittelemaan tuokiot toteutettaviksi lapsille ilman, että projekti sekoittaa lapsille tuttua päivän kulkua. Esiopetusryhmän päivä alkaa aamupalalla, jonka jälkeen on vapaata leikkiä lapsille. Tämän jälkeen on aamupiiri, jossa käydään läpi päivään liittyvät asiat. Aamupiirin jälkeen lähdetään ulos ja ulkoilun jälkeen on toimintatuokio lapsille. Toimintatuokion jälkeen on ruokailu ja sen jälkeen lapset menevät päiväunille. Päiväunien jälkeen lapset saavat leikkiä ja syödä välipalan, jonka jälkeen he saavat leikkiä keskenään ja ulos lähdetään noin puoli neljältä. Ulkona ollaan siihen asti, kunnes vanhemmat tulevat hakemaan lapsensa.

4.1.1 Varhaiskasvatus ja esikouluikäiset

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatus on pienten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on tukea heidän tasapainoista kasvuun. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistoimintaa, joka perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Kasvatuskump-

panuus eli vanhempien ja työntekijöiden luottamuksellinen yhteistyö on tärkeää. Sen tavoitteena on muodostaa vanhempien ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä, joka muodostaisi lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 11-12.)

Varhaiskasvatuksella on paljon sosiaalipedagogisia piirteitä. Sosiaalisesti orientoituvaa varhaiskasvatusta on Eeva Tastin mukaan pääasiassa dialogisuutta ja osallisuutta. Päiväkodin arjessa dialogisuus sekä osallisuus ja osallistuminen ovat tärkeitä, ja ne näkyvät jokapäiväisessä toiminnassa. Kasvatus ymmärretään Tastin mukaan dialogiseksi prosessiksi, jonka pääpaino on ihmisten osallistumisessa. Vuorovaikutus on olennaista varhaiskasvatuksesta puhuttaessa, ja tärkeää on kasvattajan ja lapsen välinen luottamuksellinen, avoin ja dialoginen vuorovaikutussuhde. Tasa-arvoisen ja aidon vuorovaikutussuhteen kautta lapsi pystyy kasvamaan omaksi itsekseen ja omaksi persoonakseen. (Tast 2007: 28-32.) Minä esikoululaisena -valokuvaprojektissa aikuisen ja lapsen välinen dialoginen vuorovaikutussuhde on olennainen, jotta lapsi pystyisi olemaan oma itsensä ja tuoda omia mielipiteitään ja omaa persoonaansa esiin valokuvaprojektin eri vaiheissa. Luottamuksellinen vuorovaikutussuhde auttaa myös positiivisen minäkuvan tukemisessä.

Esikouluikä on suuri murrosvaihe, jossa lapsi käy läpi monia muutoksia fyysisessä kehityksessä sekä tunne-elämässä, ajattelussa ja sosiaalisessa kehityksessä. Kuusivuotias on taitava ja innokas oppimaan uusia asioita ja osallistumaan erilaiseen tekemiseen, esimerkiksi erilaisiin kotitöihin ja askareisiin. Kasvatuksessa on löydettävä oikeat menetelmät vastaamaan kuusivuotiaan innostukseen oppia uusia asioita. Kun lapsi saa osallistua mahdollisimman paljon erilaiseen toimintaan, hänen kehityksessä olevat taidot ja valmiudet, kuten motoriikka, kognitiivinen kehitys, sosiaaliset taidot ja taiteellinen taju kehittyvät. (Lautela 2009: 28-30.) Valokuvaprojektissa pyritään innostamaan lapsia osallistumaan oman muotokuvansa suunnitteluun ja toteutukseen, ja sitä kautta lapset saavat harjoittaa esikouluikäisille tärkeitä taitoja, kuten ideoiden suunnittelua, omaaloitteisuutta ja valintojen tekemistä.

Kuusivuotiaana lapsi elää minuuden kriisikautta. Hän pyrkii etsimään ja hahmottamaan sitä, mikä on hänen omaansa ja muodostamaan sitä kautta käsityksen omasta itsestään, minäkuvan. (Jantunen 2009: 84-86.) Kasvattaja voi auttaa lapsen minäkuvan löytämisessä, ja esiopetuksessa on tärkeää tukea lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä

erilaisin keinoin (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000: 7). Valokuvaprojektin aikana lapsille pyritään antamaan paljon positiivisia kokemuksia omasta itsestään, ja heille annetaan mahdollisuus päästä toteuttamaan itseään ja vaikuttamaan muotokuvan suunnittelun kautta oman minäkuvansa muotoutumiseen.

Esiopetus on suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, jota tarjotaan vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 11). Esiopetuksen tärkeimpänä tehtävänä on edistää lapsen suotuista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä tuetaan ja seurataan sekä mahdollisia vaikeuksia pyritään ennalta ehkäisemään. Keskeistä on vahvistaa lapsen tervettä itsetuntoa ja positiivista minäkuvaa myönteisten oppimiskokemusten avulla sekä tarjota monipuolista vuorovaikutusta muiden kanssa. Lapselle pyritään antamaan mahdollisimman paljon uusia kokemuksia ja kiinnostuksen kohteita. Esiopetuksen avulla lapsille taataan tasavertaiset mahdollisuudet koulun aloittamiseen ja siihen tarvittavien taitojen oppimiseen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000: 7.) Valokuvaprojekti sopii mielestämme hyvin esikouluikäisille lapsille, koska yksi teema esiopetuksessa on hyvän itsetunnon ja positiivisen minäkuvan vahvistaminen. Lapset pääsevät pohtimaan itseään muotokuvan suunnittelun kautta, ja heille pyritään järjestämään myönteisiä oppimiskokemuksia.

4.2 Perheryhmä

Perheryhmää, jossa toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden, ei enää ole. Se ja myös muita pääkaupunkiseudun perheryhmiä lopetettiin kevään 2010 jälkeen säästösyistä. Perheryhmätoiminta kuului varhaisen tuen piiriin. Perheryhmä tarjosi vertaistukea pienten lasten perheille ja siellä kokoontui pienten lasten perheille tarkoitettu vertaistukiryhmä, perheryhmä. Sen toiminta sopi erityisesti niille, jotka tarvitsevat tukea esimerkiksi lasten kasvatuksessa tai arkielämän hallinnassa. Ryhmästä sai vertaistukea muilta samassa tilanteessa olevilta, ja heidän kanssaan pystyi keskustelemaan esimerkiksi arkeen ja vanhemmuuteen liittyvistä asioista. Perheryhmässä järjestettiin myös muuta ryhmätoimintaa riippuen kysynnästä. Siellä käyminen oli perheille tavoitteellista ja sitovaa toimintaa. Perheiden kanssa keskusteltiin yksilöllisesti asioista, joihin he toivoivat tukea. Jokaiselle ryhmäläiselle oli yksilökeskustelut ryhmän alussa, sen aikana ja ennen sen päättymistä. Niissä luotiin tavoitteet perheryhmässä ololle ja tarkasteltiin niiden toteutumista.

Tämä perheryhmä kokoontui kahdesti viikossa 4-5 tuntia kerrallaan. On tärkeää, että on jonkinlainen päivärytmi, sillä se rytmittää päivää ja on selkeämpää lapsille. Perheryhmässä pyrittiin näyttämään päivärytmin tärkeys ja merkitys perheille sekä tukea heitä käyttämään jonkinlaista päivärytmiä myös kotona. Päivä alkoi ulkoilulla, jos oli hyvä sää. Ulkoilun jälkeen oli laulupiiri, jonka jälkeen oli ryhmäläisille ja lapsille jotain yhteistä tekemistä. Tekeminen oli esimerkiksi maalausta tai vapaata leikkimistä ja olemista. Tämän jälkeen oli lounas, jonka jälkeen ryhmäläiset laittoivat lapsensa päiväunille. Lasten päiväunien aikana alkoi aikuisten toiminta, joka oli esimerkiksi askartelua, keskustelua vanhemmuudesta tai muista ajankohtaisista asioista ryhmäläisille. Lopuksi oli laulupiiri, jonka jälkeen ryhmäläiset lähtivät kotiin.

Perheryhmän muodosti yleensä 5-6 perhettä, koko perhe tai toinen vanhemmista lapsineen. Ryhmät muodostettiin vastaamaan asiakasperheiden tarpeita. Tässä perheryhmässä oli opinnäytetyömme toteuttamisen aikana viisi 24-45 -vuotiasta äitiä, joista suurin osa oli yksin lapsensa kanssa asuvia. Lapset olivat ryhmässä 1-2,5 -vuotiaita. Valokuvaprojektin toiminta toteutettiin ryhmän äideille, mutta itse kuvaus toteutettiin äidin ja lapsen tai lapsien kanssa yhdessä, äidin toiveiden mukaan.

4.2.1 Perhetyö

Perhetyö-nimikkeen alla voidaan tehdä työtä erilaisin menetelmin, joten perhetyön yksiselitteinen määrittely on vaikeaa. Perhetyön sisältö vaihtelee eri paikkakunnilla, mutta se on vakiintunut kuntiin. Sitä tehdään yhteistyössä perheen kanssa, mutta keskeistä työssä on aina lapsen edun turvaaminen. Se voi liittyä vanhemmuuden tukemiseen, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, arkirutiinien hallintaan, sosiaalisten verkostojen luomisen kautta syrjäytymisen ehkäisyyn, perheen toimintakyvyn vahvistamiseen ja vuorovaikutustaitojen tukemiseen. (Reijonen 2009.) Nämä asiat olivat olennaisia perheryhmässä tehtävässä perhetyössä.

Perhetyötä järjestettäessä lastensuojelun tarvetta ennaltaehkäisevänä toimintana kohde-ryhmänä ovat laajasti kuntalaiset ja palvelun piiriin pääsemisen kynnyks on matala. Ennaltaehkäisevää perhetyötä voidaan tehdä esimerkiksi neuvoloiden ja päivähoidon toimintaan kiinnitettynä. Sillä tarkoitetaan lapsiperheille järjestettävää kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukemista. Perhettä autetaan kokonaisuutena ja myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin vastataan. Tällöin perhetyö ei vaadi lähetettä tai asiakkuutta lastensuojelussa. Ennaltaehkäisevän perhetyön tehtävänä on perheiden elämänhallinnan,

voimavarojen ja arjessa selviytymisen tukeminen ja vahvistaminen. (Reijonen 2009.) Perheryhmässä pyrittiin tukemaan perheiden elämänhallintaa, voimavaroja ja arjessa selviytymistä. Tässä oli tärkeää myös muilta ryhmäläisiltä saatava vertaistuki.

Varhainen tuki ja puuttuminen ymmärretään tapana, jossa on keskeistä varhainen vastuun ottaminen asiakkaiden tukemiseksi. Siinä olennaista on osallisuus, kunnioitus ja avoimuus yhteistoiminnassa asiakkaan kanssa. Varhaisen puuttumisen käsite voidaan ymmärtää monella eri tavalla, mutta usein se yhdistetään lapsiin, nuoriin ja perheisiin suuntautuvaksi toiminnaksi. Kansainvälisesti sillä tarkoitetaan usein lasten ja nuorten varhaista auttamista ja rajoittamista syrjäytymisen riskien kasaantumisen ehkäisyksi. Suomessa sillä tarkoitetaan muun muassa varhaisten oppimisvaikeuksien tunnistamista ja tukitoimien järjestämistä tai toimintaa, jossa huolet otetaan varhain esille hyvään yhteistyöhön pyrkien. (Koskimies – Pyhäjoki 2009: 186.) Perheryhmä kuului varhaisen tuen piiriin ja asiakkaiden osallistaminen, kunnioitus ja yhteistoiminnan avoimuus olivat keskeisiä asioita työskennellessä perheiden kanssa.

Suomessa varhainen puuttuminen on esillä uudessa hallitusohjelmassa, Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa (Kaste) 2008-2011 sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2007-2010. Niissä painotetaan lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta sekä työntekijöiden ja perheiden välistä varhaista avointa yhteistyötä. Olennaista on toimia, kun auttamismahdollisuudet ovat vielä laajat. (Koskimies – Pyhäjoki 2009: 186-187.)

Yhden perheen tukemisen lisäksi perhetyötä tehdään perheryhmien kanssa, missä keskeisenä työmenetelmä on vertaistukitoiminta. Perheryhmätoiminnassa järjestetään ohjelmaa perheelle ja lapsille. Perheryhmä toimii usein kodinomaisessa ympäristössä, jossa järjestetään esimerkiksi yhteisiä askartelu-, laulu- ja leikkituokioita. Tavallisesti perheryhmässä käydään 1-5 kertaa viikossa. Perheryhmät voivat olla suljettuja tai avoimia, ja palvelun piiriin voidaan tulla esimerkiksi lastenneuvolan terveydenhoitajan tai sosiaaliterapeuttin ohjaamana. Suljetussa ryhmässä on mahdollista luoda luottamuksellinen ilmapiiri, jossa voi käydä läpi vaikeita kokemuksia samantapaisia asioita kokeneiden ihmisten kanssa. (Sosiaaliportti 2009.) Perheryhmän vertaistukiryhmä oli suljettu ryhmä. Siellä saatiin luotua luottamuksellinen ilmapiiri, sillä ryhmäläiset jakoivat rankkojakin kokemuksia muiden kanssa.

Perhetyöhön liittyy läheisesti aikuissosiaalityö, jota voi määritellä monella tavalla. Yksi tapa määritellä on ikävaiheiden ja elämänkulun kautta. Tästä näkökulmasta sosiaalityötä voi jaotella lapsi-, nuoriso-, aikuis- ja vanhussosiaalityöhön. Toinen tapa määritellä on aikuisikään liittyvien ongelmien kautta, ja sillä kriteerillä on pyritty myös laatimaan asiakkuuteen ja palveluihin liittyviä rajauksia. Aikuissosiaalityön tarve on noussut esiin erityisesti 1990-luvun laman ja yhteiskunnallisen muutoksen myötä. Aikuissosiaalityössä kohdattavia sosiaalisia ongelmia ovat muun muassa elämänhallinnan vaikeudet, työttömyyteen, toimeentuloon, päihderiippuvuuteen, mielenterveysongelmiin sekä lasten ja nuorten vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Aikuissosiaalityö korostuu varhaisen tukemisen ja puuttumisen sekä asiakkaiden voimavarojen kartoituksen alueilla. (Väisänen 2007: 167-169.) Perheryhmässä pyrittiin vaikuttamaan aikuisten toimintaan ja sitä kautta heidän lastensa hyvinvointiin. Siellä käsiteltiin erilaisia sosiaalisia ongelmia ja niihin pyrittiin vaikuttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

5 VALOKUVAPROJEKTIT

Opinnäytetyömme on projektiluontoinen. Projekti on tietyn ajan kestävä tavoitteellinen prosessi, joka pitää organisoida, toteuttaa ja arvioida huolellisesti (Airaksinen – Vilkkä 2003: 48). Olemme suunnitelleet valokuvaprojektimme asiakkaillemme sopivaksi ja asiakaslähtöisyys on siinä tärkeää. Asiakaslähtöisyydellä tarkoitamme sitä, että suunnittelemme valokuvaprojektit ja niiden tavoitteet asiakkaiden tarpeiden mukaan. On tärkeää ottaa asiakkaiden tarpeet huomioon kaikessa toiminnassa ja kunnioittaa heitä. Opinnäytetyömme tavoitteena on tarkastella, miten valokuvauksen käyttö toimii kahdelle eri asiakasryhmälle sovellettuna. Tarkoituksena on toimia sosiaalialan eettisten periaatteiden mukaan.

5.1 Valokuvaprojektien tavoitteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan esiopetuksessa on tärkeää vahvistaa lapsen itsetuntoa ja tukea lapsen myönteisen minäkuvan vahvistumista luomalla lapsille erilaisia myönteisiä oppimiskokemuksia (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000: 7). Perheryhmässä tärkeää on vanhemmuuden tukeminen, missä olennaista on myös positiivisen minäkuvan tukeminen. Näiden asioiden takia valitsimme valokuvaprojektimme tärkeimmäksi tavoitteeksi asiakkaiden positiivisen minäkuvan tukemisen ja voimaantumisen mahdollistamisen.

Valokuvaprojektien tavoitteena on luoda edellytykset sille, että asiakkaalla on mahdollista voimaantua ja sitä kautta antaa asiakkaillemme voimaantumiseen tarvittavia välineitä. Emme siis arvioi itse voimaantumista vaan sitä, voiko valokuvatoiminnan kautta antaa välineitä siihen. Voimaantumisen mahdollistavaksi edellytykseksi koemme sen, että asiakkaat tutustuvat meihin ennen valokuvaprojektien alkamista, jonka vuoksi toteutamme valokuvaprojektit työelämäharjoittelupaikoissamme harjoittelun puolen välin jälkeen. Uskomme, että tällöin asiakkaat ovat luontevammin meidän kanssamme ja uskaltavat tuoda toiveitaan kuvauksen suhteen paremmin esiin. Uskomme tämän myös vähentävän kuvaustilanteen jännitystä, joka voi estää asiakkaiden mahdollisen voimaantumisen.

Voimaantumiseen tarvittaviksi välineiksi käsitämme kyvyn asettaa omia päämääriä, omien halujen toteuttamisen, luottamuksen omiin mahdollisuuksiin, positiiviset näkemykset omasta itsestään sekä onnistumisen kokemukset. Tämän valokuvaprojektin avulla pyrimme kannustamaan asiakkaita pohtimaan omia näkemyksiä itsestään muotokuvan avulla ja sitä kautta itse löytämään voimaantumiseen tarvittavia välineitä elämässään.

Voimaantumiseen liittyy läheisesti positiivisen minäkuvan kehittyminen. Valokuvaprojektien tavoitteena on asiakkaiden positiivisen minäkuvan tukeminen valokuvauksen keinoin. Kuvat omasta itsestä halutussa toiminnassa tai roolissa luovat positiivista minäkuvaa ja auttavat omaksumaan uusia rooleja (Salo 2009: 24). Uutena roolina voi olla esimerkiksi esikoululaisen tai vanhemman roolin omaksuminen. Opinnäytetyössämme positiivisen minäkuvan tukemisen tavoitteeseen pyritään monin eri keinoin. Asiakkaat saavat suunnitella muotokuvansa alusta loppuun itse. Kuvaustilanteessa otetaan asiakkaiden omat toiveet huomioon, ja tarkoituksena on ottaa sellaisia kuvia kuin asiakkaat itse haluavat. Asiakkaat saavat valita kuvatuista kuvista suurennettavaksi sen, mikä heidän mielestään on paras. Valokuvaprojekteissa pyritään innostamaan asiakkaita itse suunnittelemaan ja tekemään valintoja kuvauksen ja kuvan suhteen.

5.2 Valokuvaprojektien rakenne ja toimintakertojen tavoitteet

Valokuvaprojektit koostuvat kolmesta kerrasta, ja sovellamme samaa rakennetta sekä aikuisten että lasten kanssa. Valokuvaprojekteissa otamme muotokuvat asiakkaistamme, ja kuvaamme kuvat digitaalikameralla. Päiväkodissa lapsista otetaan muotokuvat, joiden aiheena on Minä esikoululaisena, ja lapset saavat valita kuvaan mukaan esimerkiksi

jonkin itselleen tärkeän esineen. Perheryhmässä asiakkaista otetaan Minä vanhempana -muotokuva, jossa on äiti ja hänen lapsensa. Toimintakertojen suunnitelmarunko on liitteenä (liite 1).

Suunnittelimme yhdessä toimintakertojen sisällöt mahdollisimman yhteneväisiksi. Ensimmäisen kerran tavoitteena on luoda ideoita oman muotokuvansa suunnitteluun sekä pohtia omia kokemuksia kuvatuksi tulemisesta ja valokuvauksesta yleensä keskustelun muodossa. Tällä tavoin pyrimme selvittämään asiakkaiden kokemuksia ja tunteita aiheen mielekkyydestä ja hyödyllisyydestä. Keskustelun jälkeen johdattelemme aiheeseen aikakauslehdistä leikkaamiemme kuvien avulla. Näytämme perheryhmän asiakkaille erilaisia äiti-lapsikuvia sekä perhekuvia, ja päiväkodin lapsille kuvia lapsista erilaisissa tilanteissa. Kuvien avulla käsitellään muotokuvan aihetta. Pyydämme asiakkaita valitsemaan kuvan, joka parhaiten kuvaa heitä itseään esikoululaisena tai vanhempana, ja sen jälkeen myös perustelemaan valintansa.

Ennen kuvausta asiakkaiden kanssa käydään toiminnan ohessa läpi, miten he haluavat tulla kuvatuksi. Kuvauskerran tavoitteena on kuvata asiakas niin kuin hän itse haluaa tulla kuvatuksi. Kuvaustilanne toteutetaan asiakkaiden toiveiden mukaisesti ja tarkoituksena on, että kuvista tulee sellaisia kuin he itse haluavat. Asiakkaat päättävät paikan, mahdollisen rekvisiitan ja sen, miten on kuvassa. Valokuvaprosessin avulla he voivat löytää uusia puolia itsestään, esimerkiksi huomata pitävänsä valokuvatuksi tulemisesta. Kuvaajina meidän on tärkeää muistaa, että emme ohjaa tilannetta liikaa. On tärkeää jo ennen kuvausta korostaa sitä, että tarkoituksena ei ole kuvata ja ottaa sellaisia kuvia kuin me kuvaajana haluamme. Kuvauksen jälkeen asiakkaat valitsevat otetuista kuvista parhaimman kuvan, jonka haluavat kehitettävän ja kehystettävän. Jokaisesta asiakkaasta suurennetaan yksi kuva.

Viimeisellä kerralla on näyttely kuvista. Kuvat kehitetään kokoon 20cm x 30cm ja jokainen saa oman muotokuvansa. Kehitettävät kuvat maksamme itse ja askartelutarvikkeet kehyksille ja kehykset saamme päiväkodista ja perheryhmästä. Näyttelyssä keskustelemme kuvauksen herättämistä ajatuksista ja tunteista. Tavoitteena on antaa asiakkaille mahdollisuus keskustella aiheesta ja jakaa heränneet ajatukset ja tunteet muiden kanssa. Kuvien avulla keskustelemme valokuvaprojekteista ja niiden toteutumisesta, jolloin pyydetään myös palautetta. Aikuisille jaetaan palautelomake, jossa pyritään selvittämään, minkälainen kokemus valokuvaprojekti oli ja kokivatko he saaneensa siitä jon-

kinlaista hyötyä tai iloa itselleen. Lapsilta pyrimme keräämään palautteen suullisen kyselyn muodossa leikin tai muun tekemisen ohella. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva siitä, olivatko valokuvaprojektit onnistuneet, ja millaista hyötyä asiakkaat kokivat niistä olevan.

6 MINÄ ESIKOULULAISENA -VALOKUVAPROJEKTI

Valokuvaprojekti järjestettiin päiväkodin esiopetusryhmälle niin, että jokainen vanhemmiltaan luvan saanut lapsi sai osallistua valokuvaprojektiin. Luvan saaneita lapsia oli 13. Opinnäytetyössä tarkastellaan valokuvaprojektia vain toisen pienryhmän toiminnan näkökulmasta. Jokainen luvan saanut lapsi sai luvan osallistua myös opinnäytetyön toteutukseen, mutta emme nähneet tarpeelliseksi ottaa kaikkia heitä mukaan opinnäytetyöhömmme. Jaoin lapset kahteen pienryhmään, jotta pystyttäisiin paremmin panostamaan jokaiseen lapseen ja antamaan kaikille tarpeeksi huomiota. Lapset jaettiin pienryhmiin sattumanvaraisesti, joten opinnäytetyöhön valikoidut lapset on valittu myös sattumanvaraisesti. Toiseen pienryhmään valikoitui seitsemän lasta ja toiseen kuusi. Opinnäytetyön toteutukseen valitussa ryhmässä oli kuusi lasta, joista kaksi oli erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Ennen valokuvaprojektin aloittamista jokaisen lapsen vanhempien kanssa keskusteltiin valokuvaprojektista ja opinnäytetyöstä. Vanhemmille kerrottiin, että projektiin osallistuminen on vapaaehtoista eikä lasten tunnistetietoja tulla mainitsemaan opinnäytetyössä. Jokaisen lapsen vanhemmat saivat valokuvaprojektista lupalapun, jossa kysyttiin saako heidän lapsensa osallistua siihen (liite 2).

6.1 Johdatus aiheeseen

Johduskerta toteutettiin 16.4.2010 ja lapsille kerrottiin aamupiirin aikana, että heille järjestetään valokuvaprojekti, jossa he saisivat itse suunnitella itsestään muotokuvan. Opinnäytetyöhön osallistuneessa pienryhmässä oli kaksi poikaa ja neljä tyttöä. Ensin lapsille kerrottiin, että projektin aikana lapset saisivat itse suunnitella oman muotokuvansa, jonka aiheena on Minä esikoululaisena. Heistä otetaan muotokuvat ja he saavat myös itse askarrella kehykset kuvalle. Lopuksi olisi näyttely kuvista. Lapsille kerrottiin, että kuvan saa ottaa missä tahansa päiväkodin tiloissa, ja he saavat itse päättää, mitä heillä olisi päällä ja miten he kuvassa ovat. Lupalapussa kysyttiin vanhemmilta, tuleeko valokuvaprojekti suoritaa päiväkodin tiloissa ja päiväkodin ajalla, vai onko mahdollista ottaa lapsen muotokuva lapsen vapaa-ajalla vanhempien läsnä ollessa siltä varalta, jos

lapset haluaisivat ottaa kuvan esimerkiksi omassa kodissaan. Suurin osa vanhemmista toivoi kuvauksen suoritettavan päiväkodissa, joten sen takia päiväkodin valokuvaprojektissa kuvauspaikka rajattiin vain päiväkodin tiloihin.

Seinälle oli kiinnitetty tukikuvia tuokion rakenteesta, koska kyseisessä esiopetusryhmässä lasten kanssa on totuttu käyttämään tukikuvia puheen tukena. Tuokion rakenteesta oli laitettu tukikuvat esille, jotta lapset voisivat siitä katsoa, mistä osista tuokio koostuu. Kuvat käytiin lasten kanssa läpi samalla kertoen, mitä kukin kuva tarkoitti ja mitä se osuus pitäisi sisällään. Ensin oli tukikuva sanasta puhua. Lapsille kerrottiin, että ensin keskustellaan lasten valokuvakokemuksista ja käydään läpi erilaisia tuntemuksia valokuvaukseen liittyen. Seuraavaksi oli tukikuva sanasta valokuvia. Lapsille kerrottiin, että siinä osuudessa siis katseltaisiin erilaisia valokuvia, joita oli leikattu lehdistä. Viimeinen tukikuva oli sanasta piirtää, joka tarkoitti sitä, että lapset saavat piirtää omakuvan itseltään.

Keskusteluosuuden tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia kokemuksia lapsilla on valokuvauksesta ja onko valokuvausaihe mieluisa. Ensimmäiseksi lapsilta kyseltiin heidän tuntemuksiaan aiemmin suoritetusta päiväkodin valokuvauksesta. Päiväkodissa oli kyseisen viikon keskiviikkona ollut juuri valokuvaus, joten tuntui luontevalta aloittaa valokuvauskokemuksista keskusteleminen tällä aiheella. Lapset kertoivat innoissaan, että kuvaus oli kivaa, ja että valokuvaaja oli todella hauska. Jokaisella lapsella oli jäänyt positiivinen kuva keskiviikkoisesta valokuvauksesta. Lapsilta kyseltiin myös, oliko kivaa olla kuvattavana, ja lapset vastasivat että oli. Huono puoli yhden lapsen mielestä oli se, että hän ei itse saanut päättää, mitä laittaisi kuvaukseen päälleen. Hänen piti laittaa paita, jonka äiti oli hänelle valinnut, vaikka hän olisi halunnut laittaa oman lempipaitansa.

Seuraavaksi lapsilta kysyttiin, ovatko heidän vanhempansa ottaneet lapsista paljon kuvia. Suurimmalla osalla vanhemmat olivat ottaneet paljon kuvia, mutta osa sanoi, että heistä ei ole otettu paljon kuvia, vain joskus. Lapsilta kysyttiin myös sitä, onko heidän mielestään kivaa, että päiväkodissa aikuiset ottavat välillä heistä kuvia. He sanoivat, että on, ja he alkoivat muistella Star Wars -teemapäivää, jolloin heistä oli otettu monia kuvia heidän Star Wars -asuissaan, mikä oli kuulemma hauskaa. Lapsilta kysyttiin, onko heidän mielestään kivaa olla kuvattavana, ja kaikki vastasivat myöntävästi. He kertoivat, millaisissa tilanteissa heistä yleensä otetaan kuvia, ja kaikilta lapsilta kysyttiin vuorol-

laan, minkälaisissa tilanteissa heidän vanhempansa yleensä ottavat kuvia heistä. Lasten mukaan heistä on otettu eniten kuvia matkoilla, syntymäpäivillä, ja silloin kun he leikkivät sisarusten kanssa. Seuraavaksi kysyttiin, ovatko he katselleet paljon omia kuviaan. Kaikki olivat nähneet paljon omia kuviaan. Osalla lapsista oli oma valokuvakansio, jossa on omia kuvia vauvaiästä asti, ja niitä on kuulemma todella mukava katsella.

Lapsilta kysyttiin myös, ovatko he itse saaneet kuvata paljon. Osalla oli oma kamera, jolla he ottavat paljon kuvia. Yksi lapsista ei ollut koskaan saanut ottaa kuvia, koska hänen vanhempansa pelkäsivät että hän rikkoisi kameran. Loput olivat saaneet joskus ottaa kuvia, mutta ei kovin usein. Lapsilta kysyttiin, millaisista asioista he tykkäävät ottaa kuvia. He sanoivat, että oli kivaa kuvata uusia leluja, ja silloin kun on matkoilla, niin he yleensä saavat itse ottaa paljon kuvia. Osa oli myös ottanut itsestään kuvia, ja se oli kuulemma todella hauskaa.

Keskustelun lopuksi lapsilta kysyttiin, mikä on heidän mielestään lempikuva heistä itsestään. Yhdellä lapsella oli kuva siitä kun hän leikki kaverinsa kanssa ja äiti oli ottanut heistä salakuvan, se oli kuulemma hänen lempikuvansa. Osalla lempikuva oli kuva uuden lelun kanssa, osalla oli kuva oman pikkusiskon kanssa ja osalla kuva, kun he olivat ulkomaan matkalla etelässä.

Kaikki lapset keskustelivat hyvin omista kokemuksistaan valokuvaukseen liittyen, ja oli mukavaa huomata heidän kiinnostuksensa valokuvausta kohtaan. Jokainen lapsi sai kertoa tuntemuksistaan ja he myös kuuntelivat hyvin toistensa tarinoita. Jokaisen lapsen annettiin vuorollaan kertoa omat kokemuksensa kyseiseen kysymykseen liittyen ennen kuin kysyttiin seuraavaa kysymystä. Sillä tavalla kaikki luultavasti saivat sanottua kaiken, minkä halusivat. Kukaan ei kertonut negatiivisia kokemuksia tai tuntemuksia valokuvaukseen liittyen, ja jokainen näytti olevan innoissaan ja kiinnostunut aiheesta.

Keskusteluosuuden jälkeen katseltiin aikakauslehdistä leikattuja kuvia. Kuvien tarkastelun tarkoituksena oli antaa lapsille ideoita siitä, minkälaisista tilanteista muotokuva voitaisiin ottaa. Lapsille näytettiin kuvia eri-ikäisistä lapsista erilaisissa tilanteissa, kuten lapsesta koiran tai kissan kanssa, uimassa, lukemassa kirjaa, juhlamekko päällä, balettiasussa, keräämässä kukkia ja niin edelleen. Kerrallaan laitettiin vain yksi kuva esille, ja lapset saivat tarkastella kuvaa ja kertoa, mitä kuvassa näkyi. Kuvia lisättiin aina yksitellen, jotta lapsilla olisi tarpeeksi aikaa tarkastella jokaista kuvaa erikseen. Lapset tarkastelivat innoissaan kuvia ja osoittelivat asioita, joita he löysivät kuvista.

Seuraavaksi lapset saivat miettiä, mikä kuvista olisi mieluisin. Tarkoituksena oli kannustaa lapsia itse tekemään valintoja ja antaa lapsille kokemuksia perustella valintansa. Jokaisen lapsen piti perustella, miksi juuri kyseinen kuva oli heidän mielestään kaikkein kivoin. Lapset alkoivat innoissaan katsella kuvia ja jokainen päätti melko nopeasti, minkä kuvan valitsee. Osa lapsista halusi valita samoja kuvia, joten heille kerrottiin, että saa valita myös saman kuvan. Lopuksi he kertoivat vuorotellen valintansa ja miksi oli valinnut juuri kyseisen kuvan.

Kolme tyttöä valitsi saman kuvan; tytön, jolla oli punainen juh lamekko päällä ja vaaleanpunainen iso rusetti päässä. Jokainen tyttö perusteli valintansa sillä, että tyttö oli hyvin nättinä, ja juhlapuku oli ihanan värinen. Yksi mainitsi myös sen, että haluaisi itselleenkin sellaisen mekon. Yksi tyttö valitsi kuvan, jossa oli kaksi tyttöä keijukaisasuissa, taikasauvat käsissä ja siivet selässä. Hän sanoi, että kuva oli todella nätti, ja hän tykkäsi keijukaissiivistä. Lisäksi tytöt olivat iloisia kuvassa, ja se miellytti häntä. Toinen pojista valitsi kuvan, jossa oli poika ja kissa. Hän perusteli valintansa sillä, että hän tykkää todella paljon kissoista. Hän myös kertoi, että hänen sedällään on kaksi kissaa, joista hän tykkää paljon, vaikka ne välillä raapivat. Toinen pojista valitsi kuvan pojasta, joka hymyilee uimahallin altaan reunalla uimalasit otsalla. Hän kertoi, että hän tykkää todella paljon uimisesta ja hänellä itsellään on samanlaiset uimalasit.

Lapset osasivat hyvin valita oman lempikuvansa ja perustella, miksi kyseinen kuva miellytti eniten. Suurin osa osasi oma-aloitteisesti kertoa valinnoistaan ja perustella ne. Kaikki olivat innoissaan siitä, että saivat valita miellyttävimmän kuvan ja perustella valintansa muille, ja he kuuntelivat muiden perusteluita hyvin.

Kuvien katselun jälkeen lapset saivat piirtää omakuvan itsestään, ja omakuvien aiheena oli Minä esikoululaisena. Piirtämisen tarkoituksena oli saada lapset miettimään valokuvaprojektin aihetta ja itseään esikoululaisena. Aihetta avattiin heille, koska se vaikutti muuten vaikealta. Heille sanottiin, että he saavat piirtää itsensä esimerkiksi jossakin mukavassa harrastuksessa tai toiminnassa. Lapsia kehoitettiin miettimään esikouluikänsä ja sen ajan mielipuuhiä. Tästä ohjeistuksesta suurin osa lähti heti ideoimaan, mitä piirtäisivät. Lapsista tuli monenlaisia omakuvia. Lapset piirsivät itsensä potkulautailmassa, pyöräilemässä kouluun, pelaamassa jalkapalloa, kävelemässä ja ajamassa autolla.

Ensimmäisen toimintakerran jälkeen kysyttiin palautetta ryhmän esikouluopettajalta, joka oli mukana seuraamassa tuokiota. Hän sanoi, että tuokio onnistui hyvin, ja tuokion osat oli selvästi hyvin suunniteltu, ja myös toteutus oli hyvä. Esikouluopettajan mielestä lapsille annettiin hyvin aikaa kertoa omat asiansa, ja kaikki asiat kerrottiin tarpeeksi rauhallisesti ja selkeästi. Tuokio oli hänen mielestään hyvä aloitus valokuvaprojektille, koska siinä käytiin aihetta läpi monipuolisesti, mutta tarpeeksi yksinkertaisesti. Esikouluopettajan mielestä oli hyvä, että tuokion rakenteen esittämiseen käytettiin tukikuvia, koska osa lapsista pystyy siten hahmottamaan tuokion rakenteen paremmin. Hän olisi kuitenkin kaivannut tukikuvien käyttöä myös valokuvauskokemuksista keskusteltaessa sekä kuvien katseluosuudessa, koska osa lapsista olisi voinut paremmin kertoa oman mielipiteensä ja perustelemaan valintansa, jos heillä olisi ollut siihen liittyviä tukikuvia apuna. Kaikki esiopetusryhmän lapset ovat tottuneet käyttämään tukikuvia, joten senkin takia niiden käyttöä toimintakerran toteutuksessa olisi voinut suunnitella enemmän.

6.2 Kuvaus

Ennen kuvauksia jokaisen lapsen kanssa keskusteltiin siitä, minkälaisen kuvan he haluaisivat heistä otettavan. Lasten kanssa mietittiin, tarvitseeko kuvausta varten jotain erityistä rekvisiittaa, ja heidän vanhempiaan muistutettiin, että he muistaisivat tuoda tarvittavat asiat kuvausta varten mukaansa.

Kuvauksen alussa jokaisen lapsen kanssa käytiin läpi, miksi heistä otetaan muotokuvat. Heitä muistutettiin, että he tulevat saamaan valitsemastaan kuvasta suurennoksen itselleen, ja että kuvista tehdään näyttely. Lapsista otettiin kuvia eri etäisyyksiltä ja kuvakulmista sekä kuvat käytiin läpi. Näin lapset saivat konkreettisen käsityksen siitä, mitä eri kuvakulmat ja etäisyydet tarkoittavat. Sitten mietittiin yhdessä, minkälaisesta kuvasta lapset tykkäävät eniten ja miten hän haluaa tulla kuvatuksi. Tämän jälkeen alkoi kuvaus. Kuvaustilanteet kestivät kahdestakymmenestä minuutista tuntiin riippuen siitä, kuinka kauan lapset halusivat olla kuvattavana. Kuvausten päätyttyä jokainen lapsi sai katsoa kuvansa tietokoneelta suurennettuna, ja valita niistä yhden kuvan, jonka haluavat kehitettävän oikeaksi kuvaksi. Lapsien vanhemmille annettiin projektin loputtua kaikki otetut valokuvat lapsista cd:llä tai sähköpostilla.

Ensimmäiseksi kuvattavan lapsen kuvaus oli 21.4.2010. Tyttö halusi pukea kuvausta varten päälleen prinsessa-mekkinsa ja kruununsa sekä ottaa kuvaan mukaan oman kissa-pehmolelunsa. Hän perusteli valintaansa sillä, että hän tykkää paljon prinsessoista

sekä vaaleanpunaisesta väristä. Hän halusi kuvaan myös kissa-pehmolelunsa, koska se on hänelle tärkeä. Tyttö halusi tulla kuvatuksi ulkona, joten häntä kuvattiin päiväkodin pihalla. Hänen suosikkikuvansa oli ulkona otettu kuva, jossa näkyi sininen taivas ja hänen kissa-pehmolelunsa hyvin. Hän valitsi kyseisen kuvan, koska se oli hänen mielestään paras ja hän oli mielestään nätti siinä. Tärkeää oli myös se, että hänen kissa-pehmolelunsa näkyi siinä hyvin.

Toisena kuvattavan lapsen kuvaus oli 22.4.2010. Poika oli innoissaan kuvauksesta, ja hän oli itsenäisesti miettinyt kaiken kuvauksen suhteen valmiiksi. Hän oli laittanut hiuksensa siististi geelillä pystyyn kuvausta varten ja suunnitellut, mitkä vaatteet hän laittaa kuvaukseen päälleen. Hän oli ottanut kuvaukseen mukaan kameli-lelunsa. Hän perusteli valintojaan sillä, että hän tykkää niistä vaatteista ja halusi kameli-lelun mukaan kuvaan, koska tykkää kameleista. Poika oli oma-aloitteinen, puhelias ja vilkas koko kuvauksen ajan. Hänellä oli monia ehdotuksia siitä, missä hän haluaa tulla kuvatuksi, eikä hän vaikuttanut vierastavan kameraa. Hän poseerasi paljon monissa eri asennoissa ja paikoissa. Hän halusi saada kuvan, jossa hän olisi kamelinsa kanssa keittiössä, joten kuvia otettiin siellä. Hän oli innoissaan, että pääsi keittiöön ottamaan kuvia, joten hän valitsi suurennettavaksi kuvaksi keittiössä otetun kuvan. Lisäksi hän piti siitä, että hän itse näkyi kuvassa kokonaan, ja että keittiön uuni näkyi taustalla hyvin. Kun häneltä kysyi, miksi uuni oli niin tärkeä osa kuvaa, hän ei osannut perustella sitä.

Kolmantena kuvattavan lapsen kuvaus oli 23.4.2010. Tyttö halusi laittaa päälleen vaaleanpunaisen prinsessamekkonsa, johon kuului myös vaaleanpunaisista sulista tehty huivi. Hän halusi ottaa kuvat päiväkodin pienessä huoneessa, koska siellä oli värikästä. Hänestä otettiin monia erilaisia kuvia. Kuvaustilanteen etuna oli se, että hän kuvaili hyvin, minkälaisia kuvia hän haluaa hänestä otettavan. Hän valitsi suurennettavaksi kuvakseen kuvan, jossa hän on päiväkodin käärmepehmolelun kanssa, koska se oli hänen mielestään paras kuva. Kysyttäessä miksi hän valitsi juuri sen kuvan, hän kertoi, että kuva näytti hauskimmalta.

Neljäntenä kuvattavan lapsen kuvaus oli 27.4.2010. Tyttö oli miettinyt etukäteen, mitkä vaatteet haluaisi kuvauksia varten laittaa päällensä. Hän halusi laittaa uuden violetin paitansa, koska hänen mielestään paita oli hienon värinen ja hän tykkäsi siinä olevasta hopealla kirjoitetusta merkistä. Tyttö odotti innolla kuvauksia, ja hän oli miettinyt, että haluaisi kuvan otettavan huoneessa, jossa on värikkäät verhot. Kuvaustilanteen etuna

oli, että tyttö oli etukäteen miettinyt taustan kuvalleen, sekä sen, minkälaisia kuvia hän haluaa itsestään otettavan. Hän valitsi kehitettäväksi yhden lähikuvista, koska hän oli siinä mielestään nätti, ja hän piti paljon läheltä otetuista kasvokuvista.

Viidentenä kuvattavan lapsen kuvaus oli 29.4.2010. Tyttö on yleensä vierastanut kameraa, eikä tykkää siitä, jos hänestä otetaan kuvia. Päiväkodissa hän ei ole halunnut hänestä otettavan kuvia, ja on pyrkinyt välttelemään kameraa, jos joku on ottanut lapsista kuvia. Vanhemmat sanoivat, että hän ei tykkää, että hänestä otetaan kuvia, ja hän on vaivaantunut kameran edessä. Suurimpana haasteena kuvauksessa oli saada lapsi rentoutumaan kameran edessä ja nauttimaan kuvaustilanteesta. Hän oli kuitenkin jo kotona kertonut innoissaan äidilleen tulevasta kuvauksesta, ja miettinyt valmiiksi, mitä laittaisi päälleen ja minkä lelun haluaisi ottaa kuvaan mukaan. Hän selvästi oli innoissaan kuvauksesta, vaikka jännitti itse kuvaustilannetta. Hän halusi istumaan päiväkodin lukunurkkaan, jossa oli värikkäitä tyynyjä ja hän halusi valitsemansa tipu-lelun näkyvän kuvassa hyvin. Hän asetteli tipun tyynyille eri asentoihin ja oli itse taaempaan taustalla. Hän ei pyytänyt näkemään kuvia kuvauksen aikana, mutta hänelle näytettiin välillä kamerasta, millaisia kuvia oli tähän mennessä tullut. Kun kuvia katsottiin jälkepäin, hän oli hyvin tyytyväinen kaikkiin kuviin, ja katsoi niitä innoissaan. Hän valitsi suosikkikuvansa sen perusteella, missä tipu-lelu näytti hänen mielestään kaikkein söpöimmältä.

Kuudentena kuvattavan lapsen kuvaus oli 6.5.2010. Pojalle oli aluksi vaikeaa suunnitella, miltä haluaisi kuvassa näyttää ja mitä rekvisiittaa hän ottaisi kuvaan. Hän sanoi, että ei välttämättä halua osallistua kuvaukseen, koska hän ei keksi ideaa kuvalleen. Tämän vuoksi hänen kanssaan keskusteltiin kuvauksesta tarkemmin, ja ehdotettiin erilaisia ideoita hänen kuvalleen. Hänelle kerrottiin myös, että kuvaukseen ei tarvitse osallistua, jos ei halua, mutta hän halusi osallistua siihen. Suurin haaste oli keksiä yhdessä lapsen kanssa sopiva aihe hänen kuvalleen. Valokuvaprojektin ensimmäisellä toimintakerralla jokainen lapsi piirsi itsestään omakuvan jossakin toiminnassa. Tämä poika oli piirtänyt itsensä pelaamassa jalkapalloa, koska hän harrastaa sitä ja hän on siinä hyvä. Hänelle ehdotettiin, että muotokuvan voisi ottaa hänestä pelaamassa jalkapalloa. Saatuaan idean kuvalleen poika oli innoissaan kuvauksesta ja toi seuraavana päivänä mukanaan pelivaatteensa, ja päiväkodista lainattiin kuvauksia varten jalkapallo. Poika halusi, että häntä kuvataan päiväkodin liikuntasalissa, ja aluksi hänestä otettiin kuvia liikkeessä. Katsottuaan kuvia hän päätti, että haluaa seistä jalkapallon kanssa. Hän valitsi suurennetta-

vaksi kuvaksi kuvan, jossa hän seisoo jalkapallon kanssa, koska siinä näkyi hänen mielestään parhaiten pelivaatteet ja jalkapallo.

6.3 Näyttely

Lapsille kerrottiin, että he saivat omat suurennetut valokuvansa itselleen, ja he voivat askarrella kuvalleen kehykset. Kehysten askartelu oli 12.5.2010 esiopetusryhmän askartelupäivänä. Askartelumateriaaleina oli suuria erivärisiä pahveja, joille muotokuvat voidaan kiinnittää, ja reunat sai koristella erilaisin keinoin eri materiaaleilla. Lapset eivät olleet tässä vaiheessa vielä saaneet omia suurennettuja kuviaan, vaan he saivat nähdä ne vasta näyttelyssä kehyksiin kiinnitettynä.

Näyttely muodostui sekä opinnäytetyöhön osallistuneen pienryhmän että toisen pienryhmän kuvista, eli näyttelyssä oli yhteensä 13 muotokuvaa. Jokainen oli askarrellut kehykset kuvalleen, ja valokuvat oli laitettu seinälle Minä esikoululaisena -otsikon alle. Näyttelyssä kuvien vieressä oli myös lasten piirtämät omakuvat. Ne lapset, jotka eivät olleet saaneet lupaa osallistua valokuvaprojektiin, piirsivät kuitenkin omakuvat aiheesta Minä esikoululaisena, ja kuvat pääsivät mukaan näyttelyyn. Näin varmistettiin se, että kyseiset lapset eivät tunteneet itseään liian ulkopuolisiksi esiopetusryhmän yhteisestä näyttelystä.

Näyttely ja kuvien paljastus oli 19.5.2010. Lapset katselivat ensin kuvia vapaasti, jonka jälkeen he saivat vuorollaan esitellä oman kuvansa ja kertoa siitä. Heiltä kysyttiin, miksi he olivat valinneet kyseiset vaatteet ja muut rekvisiitat kuvaan, ja miksi he olivat valinneet kyseisen kuvan suurennettavaksi. Lapsilta myös tiedusteltiin, olivatko he tyytyväisiä omaan kuvaansa ja saivatko he sellaisen kuvan, jonka halusivat, ja jokainen sanoi olevansa tyytyväinen. Näyttely siirrettiin esiopetusryhmän tiloista päiväkodin saliin esiopetusryhmän kevätjuhlan ajaksi, jotta lasten vanhemmat pääsisivät myös katselemaan kuvia. Myös vanhemmilta saatiin paljon positiivista palautetta kuvista ja valokuvaprojektista, ja lapset olivat selvästi puhuneet vanhemmilleen projektista kotona. Minä esikoululaisena -näyttely sopi hyvin esiopetusryhmän kevätjuhlaan. Kevätjuhlan jälkeen lapset saivat viedä omat muotokuvansa ja piirroksensa mukanaan kotiin.

6.4 Palaute

Esiopetusryhmän valokuvaprojektin palaute kerättiin sekä lapsilta että työntekijöiltä suullisessa muodossa. Lapsilta palaute tuntui luontevalta kerätä suullisesti keskustelujen muodossa. Heiltä kysyttiin projektista kuvien esittelyn yhteydessä näyttelypäivänä, ja heidän kanssaan käytiin myös yksilökeskustelut valokuvaprojektista projektin päättymisen jälkeen esimerkiksi leikin tai piirtämisen yhteydessä. Työntekijöiltä kerättiin palaute keskustelun muodossa projektin päättymisen jälkeen.

Lapsilta saadun palautteen perusteella jokaisella lapsella oli hauskaa projektin aikana ja jokainen tykkäsi paljon muotokuvan ottamisesta. Heidän mielestään oli mukavaa pohtia, mitä kaikkea ottaa mukaan kuvaan. Lapset sanoivat, että oli mukavaa saada itsestään kuva, ja että he itse saivat olla kuvauksen kohteena sekä ideoijana. Osalle muotokuvan pohtiminen oli hieman vaikeaa, koska he eivät osanneet päättää, mitä kaikkea he valitsivat mukaan kuvaan. Kaikki lapset kertoivat kuitenkin olevansa tyytyväisiä omaan kuvaansa. Kuvaustilanne oli jokaisen mielestä onnistunut, ja jokaisen lapsen mielestä oli selvästi mukavaa saada aikuisen jakamaton huomio kuvauksen ajaksi. Osalta lapsista oli melko vaikeaa saada palautetta kysytyistä asioista, mutta jokainen osasi kuitenkin kertoa jotain omasta kuvastaan. Projektin tarkoituksena oli saada lapset innostumaan siitä, että he saavat itse suunnitella ja tehdä valintoja kuvauksen suhteen. Oli hyvä, että kaikki lapset pääsivät kokeilemaan ja harjoittelemaan omien valintojen ja perustelujen tekemistä, vaikka osalle se saattoikin aluksi tuntua hankalalta.

Palaute kerättiin myös työntekijöiltä suullisessa muodossa. Heidän kanssaan keskusteltiin valokuvaprojektista ja sen onnistumisesta sekä sen sopivuudesta esiopetusryhmän toimintaan. He sanoivat, että projektin idea oli hyvä, koska se sopi hyvin esiopetusryhmän Minä -teemaan. Heidän mielestään projekti mahdollisti sen, että lapset saavat tuoda omaa itseään sekä omia mielenkiinnon kohteitaan enemmän esille. Päiväkodin johtajan mielestä projekti oli hyvä vastakohta päiväkodin viralliselle valokuvaukselle, jossa lapset eivät itse voi vaikuttaa valokuvan toteutukseen. Hänen mielestään on mielenkiintoista nähdä projektissa lasten omia valintoja, ja muutenkin olisi hyvä antaa lapsille välillä vapautta itse päättää ja suunnitella. Esiopetusryhmän työntekijät kertoivat, että olisi mielenkiintoista käyttää samaa ideaa jatkossa tuleville esikoululaisille. He alkoivat suunnitella uutta samantapaista projektia seuraaville esikoululaisille. Valokuvaprojektin runko käy hyvin myös tuleville valokuvaprojekteille mallina, ja sitä voi muokata ja kehittää eteenpäin.

7 MINÄ VANHEMPANA -VALOKUVAPROJEKTI

Aluksi ryhmäläisille kerrottiin valokuvaprojektista, ja heiltä kysyttiin, haluavatko he osallistua siihen. Valokuvaprojektista kertomiseen oli varattu aikaa 23.3.2010 perheryhmän toiminnasta. Ryhmäläisille kerrottiin, mitä opinnäytetyömme käsittelee sekä mitä suunnittelemamme toimintakerrat pitäisivät sisällään. Lisäksi heille kerrottiin heidän oikeuksistaan, mikäli he haluaisivat osallistua valokuvaprojektiin. Osallistuminen olisi vapaaehtoista, mukanaolon voi keskeyttää ja he voivat myös jälkikäteen kieltää heidän tietojensa käytön. Jokainen antoi luvan laittaa muotokuvansa liitteeksi opinnäytetyöhön. Heille kerrottiin, että heidän henkilötietojaan tai muita tunnistetietoja ei mainita opinnäytetyössä. Ryhmäläiset vaikuttivat innokkailta valokuvaprojektista ja kaikki halusivat osallistua siihen. Lopuksi heille jaettiin lupalaput (liite 3), jotka he allekirjoittivat. Heille tarkennettiin, että mikäli he allekirjoittaisivat sen, se ei tarkoita etteivät he voisi muuttaa mieltään luvan suhteen.

7.1 Johdatus aiheeseen

Perheryhmän ryhmäläisille pidettävällä valokuvaprojektin ensimmäisellä kerralla 6.4.2010 käsiteltiin valokuvausta, valokuvakokemuksia ja muotokuvan aihetta Minä vanhempana. Keskustelimme ryhmässä valokuvauksesta ja kävimme läpi ryhmäläisten valokuvauskokemuksia. Keskustelun tukena oli tukikysymyksiä ja niiden lisäksi keskustelussa esitettiin lisäkysymyksiä ryhmäläisten kertomiin asioihin. Ryhmäläisistä osa oli puheliaita ja osa hiljaisempia. Varsinkin hiljaisempia ryhmäläisiä kannustettiin keskusteluun mukaan kysymällä heidän mielipiteitään puhuttavista asioista.

Keskustelu aloitettiin kysymällä, ovatko ryhmäläiset itse ottaneet paljon kuvia. Suurin osa ryhmäläisistä sanoi ottaneensa paljon kuvia ja keskustelu kääntyi pian siihen, paljonko kuvia he ovat ottaneet lapsistaan. He kertoivat, että ovat ottaneet lapsistaan paljon kuvia, mutta se on vähentynyt lapsen kasvaessa. Yksi ryhmäläisistä kertoi, ettei ole ottanut paljoa kuvia lapsistaan. Ryhmäläiset keskustelivat myös siitä, millaisia kuvat olivat ennen vanhaan ja kertoivat valokuvista, jotka ovat heille tärkeitä. Lisäksi he pohtivat, että pitäisi kehittää enemmän kuvia itselleen, sillä nyt ne ovat vain tietokoneella.

Keskustelussa kysyttiin, pitävätkö äidit kuvissa olemisesta ja miltä tuntuu nähdä itsensä otettuja kuvia. Yksi ryhmäläisistä kertoi, ettei ennen halunnut olla kuvissa, mutta nykyään ei ole enää niin kriittinen itsensä suhteen. Osa sanoi, ettei pidä kuvissa olemi-

sesta ja osan mielestä kuvissa olo on ihan mukavaa. Ryhmäläiset alkoivat keskustella, paljonko heillä on kuvia, joissa he itse ovat lapsensa kanssa. Yksi ryhmäläisistä pohti, että usein valokuvataan hänen lastaan, mutta ei häntä yhdessä lapsensa kanssa. Ryhmäläiset pohtivat, että usein he kuvaavat vain heidän lapsiaan, ja vuosien päästä he saattavat huomata, ettei heistä olekaan yhteiskuvia lapsiensa kanssa. Osaa ryhmäläisistä on kuvattu yhdessä lapsensa kanssa enemmän ja osaa vähemmän.

Muotokuvan aihetta Minä vanhempana käsiteltiin aikakauslehdistä leikattujen kuvien avulla, joita oli 15 kappaletta. Kuvissa oli äiti-lapsikuvia ja kuvia joissa oli isä, äiti ja lapsi, sekä kuva missä oli äiti, isoäiti ja lapsi. Yritimme valita mahdollisimman monipuolisia kuvia. Tehtävänantona oli valita kuva, joka kuvaa parhaiten itseään vanhempana. Mikäli kyseistä kuvaa ei löydy, voi valita kuvan joka ei kuvaa itseään vanhempana. Neljä kuvaa nousi ylitse muiden, nimittäin vain neljää kuvaa viidestätoista käytettiin. Emme olleet rajanneet, kuinka monta kuvaa saa ottaa, sillä useamman kuvan avulla he pystyvät laajemmin kertomaan itsestään vanhempana. Kuvien avulla oli tarkoitus käsitellä muotokuvan aihetta ja luoda ideoita oman kuvansa ideoinnin suhteen. Kun kaikki olivat valinneet kuvat, kävimme läpi, miksi he valitsivat juuri kyseisen kuvan. Samalla kun ryhmäläiset kertoivat kuvan valinnasta, osa kertoi, minkä tapaisen kuvan he halusivat heistä otettavan.

Ensimmäinen ryhmäläinen valitsi kaksi kuvaa. Hän valitsi kuvan, jossa vauva on äidin sylissä ja perusteli valintaansa kuvan suojelevaisuudella ja sillä, kuinka rakkaita hänen lapsensa hänelle on. Toiseksi kuvaksi hän valitsi kuvan, missä äiti makaa selällään ja lapsi on äidin säärien päällä, ja hän perusteli valintaansa sen leikkisyyden ja ilon vuoksi. Hän itse leikkii paljon lastensa kanssa ja kertoi haluavansa ehkä otettavan kuvan, joka olisi jotain näiden kahden kuvan väliltä.

Toinen ryhmäläinen valitsi kolme kuvaa. Hän valitsi kuvan, jossa äidillä on vauva sylissä, koska se on lämminhenkinen. Lisäksi hän valitsi kuvan, jossa äiti makaa selällään ja lapsi on hänen sääriensä päällä. Kuvassa äidillä on korkokengät ja hienot vaatteet, ja hän koki että kuvassa oleva äiti on uraäiti. Hän valitsi sen siksi, että itse loi uraa ennen lasta ja kokee olevansa eräänlainen uraäiti. Kolmanneksi kuvaksi hän valitsi kuvan, jossa äidillä on lapsi sylissä ja he nauravat, ja kuva on kuvattu kotoisassa ympäristössä. Hän halusi valita sen, sillä se kuvastaa heidän arkeaan kotona. Kuvassa äidillä ja lapsella on hauskaa. Hän kokee, että hänellä ja hänen lapsellaan on huumoria arjessaan.

Kolmas ryhmäläinen valitsi kaksi kuvaa. Hän valitsi kuvan jossa äiti makaa selällään ja lapsi on äidin säärien päällä, koska kuva on hyvin leikkisä. Molemmilla on kuvassa iloinen ilme ja heillä on hyvä katsekontakti. Äiti kertoi, että kuvassa on iloa ja yhdessä tekemistä ja hän koki sen tärkeäksi. Lisäksi hän valitsi kuvan, jossa äidillä on vauva sylissä kuvan hellyyden vuoksi.

Neljäs ryhmäläinen valitsi yhden kuvan. Kuvassa oli Supernanny tv-ohjelman Jo Frost ja neljä lasta. Hän seisoo lasten keskellä ja lapset makaavat hänen ympärillään. Ryhmäläinen perusteli valintaansa sillä, että tarvitsee järjestystä arkeensa ja hänellä on neljä lasta. Hänen valitsemansa kuva kuvasti sitä, millainen hän haluaisi olla vanhempana.

Viides ryhmäläinen valitsi yhden kuvan. Kuvassa äidillä on vauva sylissä, jota hän haluaa niin, että äidin kasvoista näkyy vain osa, mutta vauvan kasvot näkyvät kokonaan. Hän perusteli valintaansa sillä, että kuvassa on hellyyttä sekä turvallinen ja luotettava ilmapiiri. Hän kokee nämä asiat tärkeiksi vanhemmuudessa. Lisäksi hän kertoi, että hän on itse ajatellut samantapaisen kuvan ottamista hänestä ja hänen lapsestaan. Jo valokuvaprojektista kertomiskerralla hän sanoi, ettei halua ottaa suoraa kasvokuvaa itsestään.

Lopuksi ryhmäläisiltä kysyttiin, millä mielin he ovat lähdössä kuvaukseen ja kaikki odottivat kuvausta innolla. Ryhmäläisiä kehoitettiin ideoimaan kuvaansa. Perheryhmän työntekijöiltä kysyttiin palautetta ohjauskerran jälkeen ryhmäläisten lähdettyä. Toinen työntekijöistä kertoi, että keskustelun aloitus olisi voinut olla selkeämpi, mutta keskustelu lähti kuitenkin hyvin kulkemaan, eikä alun jälkeen ollut mitään ongelmia. Hänestä kysymykset olivat hyviä ja tukivat hyvin keskustelua. Aikakausilehdistä leikatut kuvat olivat hyvä virittäjä ja konkretisoivat hyvin aihetta. Oli hyvä, että hiljaisempia ryhmäläisiä kannustettiin mukaan lisäkysymyksillä, ja kaikilta varmistettiin ennen vuoron vaihtumista, oliko heillä jotain muuta, mitä he haluaisivat sanoa.

7.2 Kuvaus

Kuvauksen rekvisiitan suunnitteluun ja asetteluun sekä itse kuvaukseen ryhmäläisillä meni vaihtelevasti aikaa kymmenestä minuutista kahteen tuntiin riippuen siitä, kuinka monia kuvia ryhmäläiset halusivat heistä otettavan. Osalla ryhmäläisistä oli useita kuvaideoita, joten otimme erilaisia kuvia ja asettelimme erilaista rekvisiittaa. Osa ryhmäläisistä halusi luonnollisia tilannekuvia ja osa poseerauskuvia. Ryhmäläisiltä varmistettiin, mistä kuvakulmasta ja miltä etäisyydeltä he haluavat kuvat otettavan. Jokainen

varmisti kuvauksen jälkeen, että saako kaikki otetut kuvat itselleen, joten se vaikutti olevan kaikille ryhmäläisille tärkeää. Kaikki saivat kuvat itselleen, osalle ryhmäläisistä ne lähetettiin sähköpostilla ja osalle ne siirrettiin suoraan heidän tietokoneelleen. Suurennettavan muotokuvan valitseminen kesti tunnista viikkoon riippuen ryhmäläisestä, joten myös se vaikutti olevan tärkeää heille. Monet suunnittelivat kehittävänsä osan muista kuvista itselleen.

Ensimmäisen ryhmäläisen kuvaus pidettiin perheryhmässä aamulla 20.4.2010, ennen vertaistukiryhmän alkamista. Ryhmäläinen valitsi perheryhmästä mieleisen huoneen ja hän halusi kuvaan perheen isän kotimaasta tuodut puvut, joiden hän sanoi kuvastavan perheen monikulttuurisuutta. Haasteellisen kuvauksesta teki se, että lapsia oli kaksi, sillä molempien lapsien paikalla pysyminen ja samanaikainen hyväntuulisuus olivat haastavia. Lapsille oli virikkeinä leluja ja kirjoja ja lisäksi laulettiin perheryhmästä tuttuja lauluja kuvauksen aikana. Etuna kuvauksessa oli se, että Petra oli ryhmän aikana ehtinyt tutustua äitiin ja lapsiin. Valitsemaansa kuvaa ryhmäläinen perusteli sillä, että toinen lapsista oli sylissä omana itsenään ja toinen oli vähän kauempana, sillä hän on itsenäisempi kuin toinen. Se kuva kuvastaa heitä kuulemma hyvin.

Toisen ryhmäläisen kuvaus pidettiin 21.4.2010 ryhmäläisen kotona. Hän halusi, että heitä kuvataan, kun he tekevät lapsensa kanssa jotain yhdessä, sillä hän halusi luonnollisen tilannekuvan. Ryhmäläisellä oli paljon ideoita kuvauksen suhteen, joista yhtenä ideana kuvan taustaksi oli värikäs matto. He makasivat matolla lapsen kanssa jutellen, nauraen ja riehuen kuvia otettaessa. Toinen idea liittyi United Colors of Benetton -merkkiin. Hänellä itsellään on musta ja lapsella valkoinen paita, sillä hän on vaalea- ja lapsi tummaihoisin. Taustaksi hän oli suunnitellut vihreän seinän ja valoksi luonnonvalon. Hän valitsi kuvan, joka oli otettu tämän idean mukaisesti ja perusteli valintansa sillä, että se oli hänestä parhaiten onnistunut. Ryhmäläisen mielestä etuna kuvauksessa oli se, että lapsi tuntee kuvaajan, eikä näin ollen vierasta häntä. Etuna oli myös, että lasta on kuvattu paljon ja hän on tottunut kameraan. Haasteena oli ryhmäläisen suuri kuvausideoiden määrä, ja yhden kuvauskerran vuoksi vain osa niistä pystyttiin toteuttamaan.

Kolmannen ryhmäläisen kuvaus pidettiin ryhmäläisen kotona 23.4.2010. Alun perin hän oli ajatellut, että kuvattaisiin ulkona esimerkiksi liukumäessä tai keinuttaessa lasta, mutta kuvauspäivänä ei ollut hyvä ilma, joten kuvasimme sisällä. Hän halusi, että kuvattai-

siin heidän yhdessäoloon ja leikkimistä, jotta kuvasta tulee heidän arkeaan lapsen kanssa kuvaava. Kuvauksessa toteutettiin erilaisia ideoita ja heitä kuvattiin eri puolilla kotia. Haasteena oli, ettei ryhmäläinen ollut suunnitellut loppuun asti, millaisen kuvan haluaa otettavan. Kuvien suunnitteluun ja rekvisiitan aseteluun meni aikaa, minkä aikana lapsi ehti väsyä. Etuna oli se, ettei lapsi vierastanut Petraa lainkaan.

Neljännän ryhmäläisen kuvaus pidettiin perheryhmässä aamulla 4.5.2010, ennen vertaistukiryhmän alkamista. Ryhmäläinen valitsi perheryhmästä mieleisen huoneen kuvaamista varten ja halusi kuvaan huoneen seinällä olevat auringot. Lisäksi hän halusi kuviin huoneen seinällä olevat ryijyt, joten kuvia otettiin huoneen eri osissa. Haasteellisen kuvauksesta teki se, että ryhmäläinen ei tuonut oma-aloitteisesti omia mielipiteitään esiin. Esimerkiksi kysyttäessä, haluaako hän vielä otettavan lisää kuvia, hän sanoi Petran voivan päättää. Ryhmäläiselle kerrottiin, että se on hänen päätöksensä ja kysyttiin, onko tullut sellainen kuva kuin hän haluaa otettavan, jolloin ryhmäläinen päätti että kuvia otetaan lisää. Kuvauksen jälkeen hän kysyi, voiko Petra valita suurennettavan muotokuvan, sillä hän kokee vaikeaksi itsensä katsomisen kuvissa. Ryhmäläiselle kerrottiin, että on tärkeää, että kuva on sellainen, jonka hän itse haluaa valittavan. Kuvat katsottiin yhdessä ryhmäläisen kanssa tietokoneelta ja ryhmäläinen valitsi itse kuvan. Etuna kuvaustilanteessa oli se, etteivät lapset vierastaneet kuvaajaa ja olivat hyväntuulisia. Ryhmäläinen valitsi kuvan, jossa molemmat lapset olivat häntä lähellä ja lapset olivat hänen mielestään onnistuneita kuvassa, eikä hänen kasvonsa näy suoraan edestä.

Viidennen ryhmäläisen kuvaus pidettiin perheryhmässä 4.5.2010 vertaistukiryhmän aikana. Tämä ryhmäläinen oli suunnitellut, että otettaisiin kuva, missä hän olisi lähekkäin lapsensa kanssa, sillä hän halusi läheisen ja lämpimän kuvan. Hän oli alun perin suunnitellut, että haluaa kuvan, missä hänen omat kasvonsa eivät näy suoraan edestä, koska hän ei mielestään yleensä onnistu kuvissa. Otetuissa kuvissa oli myös muutama kuva, jossa hän itse katsoi kameraan. Katsoessaan kuvia hän alkoi harkita kuvaa, jossa hän katsoo suoraan kameraan ja lopulta valitsi sen. Hän perusteli valintaansa sillä, että kerrankin onnistui kuvassa, jossa koko kasvot näkyvät. Hän sanoi, että häntä vähän jännitti kyseisen kuvan valinta ja se vaikutti olevan hänelle tärkeä päätös. Lisäksi hän valitsi kuvan siksi, että hän oli kuvassa lähekkäin lapsensa kanssa ja kuvasta välittyi lämmin tunnelma. Haasteellista kuvauksessa oli se, että lapsi oli vilkas, eikä jaksanut olla kovin kauaa paikallaan. Ryhmäläinen sanoikin, että hänen lapsestaan saa otettua hyviä kuvia, jos on nopea ja kuvaustilanne on nopeasti ohi, sillä lapsi ei jaksaa kauaa keskittyä. Etuna

tässä kuten monessa muussakin kuvauksessa oli se, että Petra oli tutustunut ryhmäläiseen ja lapseen, eikä lapsi näin ollen vierastanut.

7.3 Näyttely

Näyttelykerta oli 6.5.2010, jolloin juhlittiin samalla Äitienpäivää. Tämän oli tarkoitus korostaa Minä vanhempana -muotokuvan aihetta. Ryhmäläiset eivät olleet nähneet toistensa valitsemia kuvia ennen näyttelyä. Kuvat oli peitetty kankaan alle, jotta kaikki näkisivät kuvat yhtä aikaa ja tulisi oikean näyttelyn tuntua ja tilanne olisi juhlava. Näyttely alkoi paljastamalla kuvat kankaan alta. Sen jälkeen ryhmäläiset tarkastelivat muiden kuvia ja keskustelivat niistä vapaamuotoisesti. Vapaamuotoisen osuuden jälkeen käytiin tunteiden purku valokuvaprojektista. Tunteiden purun aikana äidit kertoivat tuntemuksistaan ja kokemuksistaan valokuvaprojektin aikana. Tukikysymyksinä oli, millaista oli olla kuvattavana ja miksi he valitsivat kyseisen kuvan, mutta tarkoituksena oli kertoa laajasti muistakin tuntemuksista. Yksi ryhmäläisistä ei ollut sinä päivänä perheryhmässä, mutta näyttely oli esillä myös seuraavalla ryhmäkerralla 11.5.2010, jolloin hän ja hänen lapsensa näkivät myös kaikkien kuvat.

Tunteiden purun aikana ryhmäläiset kertoivat kuvausideoistaan ja niiden toteutumisesta, sekä valitsemastaan kuvasta. He kertoivat myös muista kuvista, joita ei suurennettu ja millaista oli olla kameran edessä. Toisten suunnittelemat ideat olivat toteutuneet paremmin kuin toisten, ja toisilla oli joustavammatsuunnitelmat, joten ne toteutuivat helpommin. Lisäksi kuvausideoiden toteutuminen riippui lapsen yhteistyöhalusta kuvauksen aikana sekä säästä. Vaikka suurimmalla osalla ryhmäläisistä suunnitelmat toteutuivat, osa halusi silti valita alkuperäisistä suunnitelmista poikkeavan kuvan. Kaiken kaikkiaan muotokuvat olivat toteutuneet hyvin. Toiset ryhmäläiset olivat tottuneita olemaan kameran edessä, ja toisille se oli vieraampaa, mutta kaikille valokuvaprojekti vaikutti kuitenkin olevan positiivinen kokemus. Näyttelyn aikana ryhmäläiset saivat toisiltaan positiivista palautetta kuvistaan, ja yksi ryhmäläisistä oli jo ennen näyttelyä kehittänyt valokuvia muistakin kuvista.

7.4 Palaute

Tunteiden purun jälkeen ryhmäläisille jaettiin palautelomakkeet. Heitä kehoitettiin perustelevaan vastauksiaan kysymyksiin, jotta saataisiin mahdollisimman laajat ja informatiiviset vastaukset. Palautelomake on liitteenä (liite 4).

Ensimmäinen ryhmäläinen koki tulevansa kuvatuksi, kuten itse halusi, mutta ei perustellut vastaustaan. Hänestä valokuvaustilanne oli onnistunut, mutta lapset eivät maltta- neet pysyä paikallaan. Jälkeenpäin hänelle oli tullut idea, että kuvaustilanne olisi voinut onnistua paremmin, jos lapsia olisi hauskuutettu saippuakuplilla. Hänen valitsemansa kuva oli hänen mielestään ”ihan ok”. Hän koki saavansa mukavan muiston itselleen valokuvaprojektista.

Toinen ryhmäläinen koki myös tulevansa kuvatuksi, kuten itse halusi. Hän kirjoitti palauteessaan, että oli alun perin suunnitellut vähän toisenlaisia kuvaustilanteita, mutta kuvatessa asiat usein muuttuvat. Hänen mielestään kuvaustilanne oli todella onnistunut ja oli hyvä, että oli aikaa katsoa sopivat kuvauspaikat rauhassa. Hänen valitsemansa kuva oli hänen mielestään onnistunut, kuten moni muukin otos. Hän kokikin saavansa paljon uusia hyviä kuvia hänestä ja hänen lapsestaan.

Kolmas ryhmäläinen koki myös tulevansa kuvatuksi, kuten itse halusi. Sen lisäksi hän kirjoitti palauteessaan, että olisi voinut itse suunnitella hieman paremmin etukäteen kuvaustilannetta ja -paikkaa. Lisäksi hän olisi halunnut mieluummin ulkokuvia, mutta silloin oli huono sää. Valokuvaustilanne oli hänestä onnistunut, mutta kirjoitti että itse olisi voinut valita taustan toisenlaiseksi. Hänestä oli mukava saada kuvia yhdessä lapsensa kanssa ja kiitti Petraa palauteessaan.

Neljäs ryhmäläinen koki myös tulevansa kuvatuksi, kuten itse halusi ja hänestä kuvat olivat hyviä. Valokuvaustilanne oli myös hänen mielestään onnistunut. Hän kirjoitti palauteessaan, että koki oppivansa olemaan kuvattavana valokuvaprojektin aikana. Li- säksi hän kirjoitti palauteessaan, että olisi kuitenkin voinut ottaa enemmän kuvia, vaika kuvaustilanteessa oli eri mieltä.

Viides ryhmäläinen koki tulevansa kuvatuksi, kuten halusi. Valokuvastilanteessa haas- tavaa oli, että hänen lastaan pitää kuvata todella nopeasti, mutta hänen mielestään valo- kuvaustilanne oli onnistunut. Hän oli tyytyväinen kuvaan, koska hän ja hänen lapsensa ovat molemmat iloisia siinä. Lisäksi hän kirjoitti palauteessaan, että hän onnistui ker- rankin kuvassa mikä on otettu hänestä edestäpäin. Hän koki saavansa paljon hyviä kuvia ja piti siitä, että joku kuvasi häntä lapsensa kanssa yhdessä. Hänestä projekti oli kiva ja hän oli kiitollinen, että Petra kuvasi heitä.

8 TOIMINNAN ARVIOINTI

Tarkastelemme opinnäytetyömme onnistumista havaintojemme ja palautteen avulla. Arvioimme opinnäytetyömme ja ohjaamiemme toimintakertojen tavoitteisiin pääsemistä. Arvioimme myös sitä, onko toimintamme mahdollistanut voimaantumisen ja positiivisen minäkuvan tukemisen.

8.1 Opinnäytetyön tavoitteisiin pääseminen

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tarkastella, miten valokuvauksen käyttö työmenetelmänä toimii kahdelle eri asiakasryhmälle sovellettuna. Valokuvaprojektit sopivat sekä perheryhmän että esiopetusryhmän sen hetkisiin aiheisiin positiivisen minäkuvan tukemisesta, ja projektien sisältöä pystyi soveltamaan asiakkaiden tarpeiden ja mielenkiintojen mukaan. Esiopetusryhmän työntekijät suunnittelivat jo seuraavan valokuvaprojektin toteuttamista syksyllä aloittaville esikoululaisille, joten siitäkin voi päätellä, että valokuvaprojekti oli onnistunut ja valokuvaus työmenetelmänä toimi hyvin lasten kanssa. Myös perheryhmän työntekijät pitivät valokuvaprojektia hyvänä työmenetelmänä perheiden kanssa työskennellessä. Mielestämme työmenetelmä toimi hyvin molempien asiakasryhmien kanssa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli toimia sosiaalialan eettisten periaatteiden mukaan. Sosiaalialalla on tärkeää suojata asiakassuhteen luottamuksellisuutta ja noudattaa salassapitovelvollisuutta. Sosiaalialan ammattilaisen on varmistettava asiakkaan tietoja hankkiessaan ja käyttäessään, että käytettävät tiedot ovat välttämättömiä. (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 19-20.) Emme pitäneet muotokuvien laittamista liitteeksi opinnäytetyöhömmme välttämättömänä sen sisällön kannalta, koska mielestämme valokuvaprojekteissa tärkeintä oli itse muotokuvan suunnittelun ja toteutuksen prosessi. Muotokuvat olivat asiakkaille itselleen prosessin lisäksi tärkeä valokuvaprojektin tuotos, mutta opinnäytetyömme kannalta niiden laittaminen liitteeksi ei mielestämme tuo sisältöön lisäarvoa.

Asiakkaille on selvitettävä, mitä tietoja heistä kirjataan sekä mihin niitä tarvitaan ja käytetään. Lapsilla on myös oikeus yksityisyyteen. (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 19-20.) Kerroimme asiakkaille mihin heidän kuviansa käytetään, ja että kuvat hävitetään valokuvaprojektien jälkeen lukuun ottamatta opinnäytetyöseminaarissa näytettäviä heidän kehystettäväksi valitsemiaan muotokuvia. Toimimme tämän mukaisesti.

Päiväkodin lapsilta kysyttiin lupa opinnäytetyöhön osallistumiseen ja kuvien käyttöön siinä. Emme voi kuitenkaan varmuudella sanoa, ovatko lapset täysin ymmärtäneet, mihin muotokuvat tulisivat näkyville, jos ne laitettaisiin opinnäytetyöhön liitteeksi. Perheryhmän ryhmäläisten lapset olivat 1-2,5 -vuotiaita, joten heiltä ei erikseen kysytty lupaa kuvien käyttöön. Emme senkään takia halunneet laittaa kuvia liitteeksi, sillä lapset eivät välttämättä tulevaisuudessa halua, että heidän kuvansa on julkisesti esillä kirjastossa.

Asiakkailla on oikeus yksityisyyteen, asiakassuhteen luottamuksellisuuteen sekä henkilökohtaiseen tietosuojaan (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 20). Kerroimme opinnäytetyössämme itse kuvauksista ja muotokuvien suunnittelusta, mutta emme kertoneet asiakkaiden henkilökohtaisia tietoja emmekä muita tunnistetietoja. Emme myöskään maininneet päiväkodin tai perheryhmän tarkkoja nimiä, emmekä laittaneet asiakkaista ottamiamme muotokuvia opinnäytetyön liitteeksi. Mielestämme asiakkaiden oikeus yksityisyyteen ei toteutuisi täysin, jos kuvat olisivat opinnäytetyössä näkyvillä, sillä he olisivat tunnistettavissa niistä. Lisäksi ne olisivat olleet helposti yhdistettävissä kuvauksien kerrontaan. Näytämme kuvat opinnäytetyömme päättöseminaarissa, koska saimme kuitenkin jokaiselta asiakkaalta luvat kuvien käyttöön ja näyttämiseen siellä. Mielestämme ne tuovat lisäarvoa opinnäytetyömme esitykseen, koska ne ovat valokuvaprojektien konkreettinen tuotos asiakkaille. Mielestämme on eriasia näyttää kuvat päättöseminaarissa, koska silloin ainoastaan paikalla olevat sosiaalialan ihmiset näkevät ne. Kirjastossa kuvat olisivat kaikkien nähtävillä.

8.2 Toimintakertojen tavoitteisiin pääseminen

Ensimmäisen kerran tavoitteena oli pohtia omia kokemuksia kuvatuksi tulemisesta ja valokuvauksesta keskustelun kautta. Tavoitteena oli myös luoda asiakkaille ideoita oman muotokuvan suunnitteluun aikakauslehdistä leikattujen kuvien avulla. Osa heistä sai kuvista ideoita muotokuvansa suunnitteluun. Esimerkiksi esiopetusryhmän lapset saivat kuvista ideoita siihen, että he voivat ottaa muotokuvaan mukaan jonkun tärkeän lelun tai heidän harrastus voisi näkyä muotokuvasta. Perheryhmän asiakkaat ideoivat esimerkiksi kotoisia ja heidän arkeaan kuvaavia muotokuvia, joissa näkyy ilo arjessa. Omista kuvauskokemuksista ja valokuvauksesta keskustelu onnistui hyvin niin perheryhmän kuin esiopetusryhmänkin asiakkaiden kanssa. Mielestämme kaikki asiakkaat kertoivat omista kokemuksistaan mielellään muille.

Kuvauskerran tavoitteena oli kuvata asiakkaat, kuten he haluavat tulla kuvatuksi. Osa kuvausideoista ei onnistunut täysin. Esimerkiksi huonon sään vuoksi kuvaus ei onnistunut ulkona. Joillekin asiakkaille tuli kuvauskerran jälkeen uusia ideoita, joita ei pystytty enää toteuttamaan, koska kuvauskertoja oli vain yksi. Toiset olivat tottuneempia kameraan kuin toiset. Kuvattavana olemiseen rohkaistutaan pikkuhiljaa, joten osa olisi saattanut hyötyä useammasta kuvauskerrasta. Kameraan tottumattomuus saattoi häiritä joidenkin asiakkaiden kykyä kertoa toiveitaan kuvauksen suhteen. Lisäksi kameraan totuttua nämä toiveet voivat muuttua. Kuitenkin kirjallisessa palautteessa jokainen perheryhmäläinen sanoi tulevansa kuvatuksi, kuten halusi. Myös esiopetusryhmän lapset kertoivat saaneensa sellaisen kuvan itsestään kuin halusivat. Mielestämme suurimmaksi osaksi asiakkaat tulivat kuvatuksi, kuten halusivat.

Näyttelykerran tavoitteena oli antaa asiakkaille mahdollisuus keskustella aiheesta ja jakaa ajatuksia ja tunteita valokuvaprojektista muiden kanssa. Jokainen sai tilaa ja pääsi kertomaan kuvauskokemuksistaan valokuvaprojektin aikana, joten mielestämme tämä tavoite onnistui. Lisäksi valokuvaprojektiin osallistuneet kehuivat toistensa kuvia. Palautteiden tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva siitä, oliko projekti onnistunut, ja millaista hyötyä asiakkaat kokivat siitä olevan. Perheryhmäläiset vastasivat kaikki palautelomakkeeseen, joiden avulla saimme kokonaiskuvan siitä, mitä mieltä he olivat valokuvaprojektista. Esiopetusryhmän lapsilta saatiin myös palautetta valokuvaprojektista keskustelun muodossa, mutta heiltä oli vaikeampi saada rakentavaa palautetta. Kuitenkin he kertoivat, mitä mieltä olivat projektista, ja sitä kautta pyrimme arvioimaan valokuvaprojektin onnistumista. Kaikki asiakkaat olivat kokonaisuudessaan tyytyväisiä valokuvaprojektiin, ja he olivat iloisia, että saivat osallistua siihen.

8.3 Voimaantumisen mahdollistaminen

Valokuvaprojektien tavoitteena oli luoda edellytykset sille, että asiakkaalla on mahdollista voimaantua. Voimaantumisen mahdollistava edellytys oli, että asiakkaat tutustuivat meihin ennen valokuvaprojektien alkamista, jotta he olisivat luontevammin meidän kanssamme. Näin he eivät jännittäisi meitä ja uskaltaisivat kertoa toiveensa kuvauksen toteutuksesta. Me aloitimme valokuvaprojektimme ohjaamisen työelämäharjoittelumme puolella välissä kahden kuukauden harjoittelussa olon jälkeen, koska silloin koimme olevamme tutustuneet asiakkaisiin ja he meihin. Tämä mielestämme näkyi siinä, että asiakkaat olivat luontevia meidän kanssamme, kuten mekin heidän kanssaan, ja heidän jännityksensä kuvaustilanteessa vaikutti olevan vähäistä. Mielestämme tavoite siitä, että

asiakkaat tutustuvat meihin ennen valokuvaprojektin alkamista toteutui hyvin. Osa perheryhmän asiakkaista kertoi tärkeäksi sen, että he ja heidän lapsensa olivat ehtineet tutustua ennen kuvausta Petraan. Tämä kuulemma vähensi heidän jännitystään ja lapsen vierastamista kuvaustilanteessa. Kaikki asiakkaat olivat suunnitelleet kuvaansa ennen kuvausta ja kertoivat toiveitaan siitä miten haluavat tulla kuvatuksi, joten he selvästi uskalsivat kertoa toiveensa.

Voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevää, ja siihen liittyy hyvin läheisesti ihmisen omat halut, omien päämäärien asettaminen, luottamus omiin mahdollisuuksiinsa sekä näkemykset omasta itsestään (Siitonen 1999: 117-118). Luomalla edellytykset voimaantumiseen tarkoitusnämme oli antaa voimaantumiseen tarvittavia välineitä, ja siten auttaa asiakkaita itse voimaantumaan. Näitä olivat mielestämme onnistumisen kokemukset, mahdollisuus suunnitella ja vaikuttaa muotokuvaansa sekä itsensä ja lapsensa näkeminen kuvassa positiivisesti. Perheryhmän asiakkailla esimerkiksi arjen ilo näkyi konkreettisesti kuvasta, sillä monet ryhmäläiset halusivat luonnollisia ja heidän arkeaan kuvaavia tilannekuvia. Esiopetusryhmän valokuvaprojektissa eräs lapsi näki itsensä muotokuvan kautta jalkapallonpelaajana ja sitä kautta mahdollisen haaveen tai sen toteutumisen kuvasta. Meidän mielestämme osa asiakkaista saattoi siis löytää voimaantumiseen tarvittavia välineitä.

Voimaantumisen toteutumista on hyvin vaikeaa arvioida, koska voimaantuminen on jokaisen henkilökohtainen prosessi, eikä se välttämättä näy ulospäin (Siitonen 1999: 117-118). Voimaantuminen voi myös tarkoittaa eri ihmisille eri asioita, joten on vaikeaa arvioida, milloin ihminen on voimaantunut. Arvioimme opinnäytetyössämme sitä, saivatko asiakkaat valokuvaprojektista voimaantumiseen tarvittavia välineitä, jotka edesauttaisivat heidän voimaantumistaan. Esimerkiksi yksi perheryhmän ryhmäläisistä saattoi oppia luottamaan omiin mahdollisuuksiinsa. Hän kertoi palautteessaan, että hän oppi itse olemaan kuvattavana projektin aikana, vaikka hän ennen projektia koki sen vaikeana asiana. Lisäksi hän koki vaikeaksi itsensä katsomisen kuvissa. Kuvaustilanteessa hän ei vaikuttanut kovin innokkaalta kuvien ottamisen suhteen, mutta palautteessaan hän kirjoitti, että olisi kuitenkin voinut ottaa enemmän kuvia. Tästä voi päätellä, että hän todella oppi olemaan kuvattavana, mikä hänelle aiemmin oli vaikeaa.

Päiväkodin valokuvaprojektissa yksi lapsista on vanhempiensa mukaan ennen inhonnut valokuvattavana oloa, mutta valokuvaprojekti sai hänet kuitenkin innostumaan valoku-

vatuksi tulemisesta sekä muotokuvasta ja sen suunnittelusta. Kuvaustilanteessa hän oli paljon itsevarmempi ja rennompikin kuin muissa päiväkodin kuvaustilanteissa, joten vaikutti siltä, että hänen itsetuntonsa vahvistui. Muiden lasten innostus kuvattavana olemiseen saattoi vaikuttaa hänen mielipiteisiinsä valokuvauksesta. Lisäksi rauhallinen kahdenkeskinen aika aikuisen ja lapsen välillä kuvaustilanteessa saattoi auttaa lasta rentoutumaan ja innostumaan kuvaustilanteesta. Tämä lapsi saattoi mielestämme saada projektista itselleen voimaantumiseen tarvittavia välineitä.

8.4 Positiivisen minäkuvan tukeminen

Positiivisen minäkuvan tukemisen tavoitteeseen pyrittiin monin erin keinoin. Asiakkaat saivat suunnitella muotokuvansa alusta loppuun itse ja saivat siten itse vaikuttaa kuvansa lopputulokseen. Valokuvat omasta itsestä halutussa toiminnassa voivat luoda positiivista minäkuvaa (Salo 2009: 24). Hämäläisen mukaan luovan toiminnan avulla voidaan auttaa ihmistä itse jäsentämään ja syventämään itsetuntemustaan (Hämäläinen 1999: 66-68). Se, että saa itse tehdä valintoja ja vaikuttaa kuvansa lopputulokseen voi vahvistaa myös hyvää itsetuntoa. Kuvaustilanteessa otettiin asiakkaiden omat toiveet huomioon ja asiakkaille mahdollistettiin omien mielipiteidensä kertominen. Emme ohjanneet kuvaustilanteessa, kuten perinteisesti valokuvaaja tekee, ja kysyimme mistä kuvakulmasta asiakas haluaa kuvan otettavan. Lapsille näytettiin kuvia eri kuvakulmista otettuna, jotta he saivat konkreettisen kuvan siitä, miten he kuvassa näkyvät. Näytimme asiakkaille välillä kuvia, jotta he näkivät miltä ne näyttävät. Halusimme varmistua siitä, ymmärsimmekö oikein heidän toiveensa kuvan ottamisesta, ja teimme muutoksia tarvittaessa. Nämä asiat mahdollistivat sen, että asiakkaat pääsivät kertomaan omat toiveensa muotokuvan toteutuksesta, ja sitä kautta heidän positiivista minäkuvaansa mahdollisesti tuettiin.

Päiväkodin esiopetusryhmän valokuvaprojektissa positiivisen minäkuvan tukemisen tavoitteeseen pyrittiin erilaisten myönteisten kokemusten avulla. Lasten minäkuva muokkaantuu ja kehittyy koko ajan, joten on tärkeää ylläpitää lapsen positiivista kuvaa itsestään. Sen takia lapsia ja heidän valintojaan keuhuttiin paljon projektin aikana, ja kuvaustilanteessa annettiin positiivisia kommentteja kuvien onnistumisesta. Minäkuva kehittyy, kun lapsi saa toiminnastaan palautetta, ja samalla hän rakentaa vuorovaikutuksen avulla kuvaa omasta itsestään (Aho 1996: 28). Hyvin tärkeä osa positiivisen minäkuvan kehittymistä lapsilla on aikuisilta saadun palautteen lisäksi myös aikuisen ja lapsen välinen turvallinen vuorovaikutussuhde. Valokuvaprojektin aikana kuvaustilantees-

sa jokainen lapsi sai henkilökohtaista huomiota, ja lapsi sai tuntea itsensä tärkeäksi. Valokuvan suunnittelun kautta lapset saivat tutkia ja toteuttaa itseään sekä tuoda esiin omia näkemyksiään itsestään. Tärkeää oli innostaa lapsia itse suunnittelemaan ja tekemään valintoja, ja oman muotokuvan suunnittelun kautta lapset pääsivät hyvin miettimään omaa itseään ja sitä, miten he haluavat tulla nähdyksi. Samalla valintojen tekemisen ja päätösten perustelujen taidot mahdollisesti kehittyivät, kun heidän oli mietittävä perusteluja valinnoilleen.

Perheryhmän valokuvaprojektissa positiivisen minäkuvan tukemisen tavoitteeseen pyrittiin kuvaamalla muotokuvat Minä vanhempana, äiti lapsensa tai lapsiensa kanssa. Valokuvaprojektissa ryhmäläiset saivat itse päättää missä, milloin ja miten haluavat tulla kuvatuksi. Suunnitellessaan muotokuvaansa he pystyivät miettimään suhdetta lapseensa ja sitä, millainen vanhempi he ovat lapselleen. Muotokuvat korostivat positiivisia puolia äiti-lapsisuhteessa, koska jokainen vanhempi halusi kuvassa näkyvän positiiviset asiat lapsensa kanssa. Yksi perheryhmän ryhmäläisistä sanoi kehittävänsä osan kuvista itselleen ja että yhdestä kuvasta voisi tehdä myös julisteen. Hän halusi kuvista näkyvän positiiviset puolet heidän suhteessaan ja uskomme, että se onnistui, sillä hän halusi kehittää myös muita kuvia. Kuvat ja suurennettavan muotokuvan valinta vaikutti olevan tärkeää ryhmäläisille, sillä kaikilla meni sen valitsemiseen paljon aikaa, tunnista viikkoon.

Eräs perheryhmän ryhmäläisistä oli suunnitellut, että muotokuva otetaan niin, ettei hänen kasvonsa näy kuvassa kokonaan, koska ei yleensä onnistu kuvissa. Otetuissa kuvissa oli kuitenkin myös kuvia, joissa hänen kasvonsa näkyvät kokonaan ja hän valitsi lopulta juuri sellaisen kuvan. Hän kirjoitti palautteessaan, että onnistui kerrankin kuvassa, mikä on otettu hänestä edestäpäin. Hänelle vaikutti olevan vaikea ja tärkeä päätös valita näyttelyyn kuva, missä hänen kasvonsa näkyvät kokonaan. Hän sai näyttelyssä positiivista palautetta kuvastaan muilta ryhmäläisiltä ja työntekijöiltä, minkä uskomme tukeeneen hänen positiivista minäkuvaansa. Hänen näkemyksensä omasta itsestään kuvissa saattoivat muuttua positiivisemmaksi kasvokuvan kautta. Tämä ryhmäläinen kertoi myös aiemmin, että heitä harvoin kuvataan yhdessä hänen lapsensa kanssa. Jo pelkkä heidän kuvaamisensa saattoi siis olla positiivista minäkuvaan tukevaa toimintaa.

9 POHDINTA

Tekemämme opinnäytetyö on mielestämme hyvä esimerkki valokuvien käytöstä työmenetelmänä sosiaalialan asiakastyössä. Mielestämme voimaantumiseen valokuvauksen keinoin tarvitsee kuitenkin useamman kuvauskerran ja enemmän aikaa. Monilla asiakkailla oli useita ideoita, joista he olisivat halunneet toteuttaa useamman ja näin saada useita erilaisia kuvia. Voimaantumisen kannalta olisi ollut tärkeää pohtia etukäteen asiakkaiden määrä suhteessa käytettävissä olevaan aikaan. Asiakkaita olisi voinut olla vähemmän, jolloin olisimme voineet toteuttaa useamman kuvauskerran asiakasta kohden. Asiakkaista otettiin kuitenkin valokuvaprojektien aikana paljon kuvia ja he saivat kaikki otetut kuvat itselleen. Lisäksi kaikki olivat tyytyväisiä omaan muotokuvaansa.

Mielestämme olisi ollut mielenkiintoista kuvata esikoululaiset vanhempiensa kanssa, kuten esikoululainen itse haluaa heidän kanssaan tulla kuvatuksi. Tällöin opinnäytetyöhömmä olisi tullut kaksi eri näkökulmaa vanhempi-lapsi kuvista, siten kuten vanhemmat ja kuten lapset haluavat tulla kuvatuksi. Emme toteuttaneet opinnäytetyötämme niin, koska minäkuvan tukemisen tavoite sopi paremmin tähän esiopetusryhmään. Ryhmän opettajat eivät pitäneet vanhempi-lapsi-suhteen pohtimista esikoululaisille yhtä ajankohtaisena aiheena kuin positiivisen minäkuvan tukemista. Mielestämme mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi kuvata perhekuvat, kuten lapsi ja vanhempi itse haluavat tulla kuvatuksi perheensä kanssa. Projektin muotokuvaan tulisi siis vanhemman ja lapsen näkökulmat; lapsi kuvataan vanhempiensa kanssa, kuten lapsi itse haluaa tulla kuvatuksi, ja toisinpäin. Esimerkiksi lastensuojeluasiakasperheissä tämälantapainen projekti voisi olla mielenkiintoista toteuttaa, koska siinä voisi tulla esille niin vanhempien kuin lastenkin näkökulmat tasavertaisina.

Olisi myös mielenkiintoista tehdä esikoululaisille koko vuoden kestävä valokuva-projekti muokaten valokuvaprojektimme runkoa. Lapsista otettaisiin lasten itse suunnittelemat muotokuvat syksyllä aloitettuaan esikoulun ja keväällä ennen esikoulun loppumista. Näin voitaisiin tarkastella lasten kehitystä esikouluvuoden aikana kuvien avulla. Voitaisiin myös tarkastella, miten lasten näkemykset itsestään ovat muuttuneet. Samaa ideaa voisi käyttää myös perheryhmien kaltaisissa paikoissa ja paikoissa, missä asiakkuus kestää pidemmän ajan. Tällöin otettaisiin asiakkaista muotokuvat asiakkuuden alussa ja lopussa.

Toivoimme, että varhaisen tuen ja varhaiskasvatuksen alueella innostutaan käyttämään enemmän valokuvauksen eri menetelmiä. Sekä päiväkodissa että perheryhmässä valokuvausta pidettiin mielenkiintoisena työmenetelmänä, jota voisi myös tulevaisuudessa käyttää asiakkaiden kanssa työskenneltäessä. Esiopetusryhmän työntekijät suunnittelivat toteuttavansa päiväkodin lapsille samantapaisia valokuvaprojekteja myös tulevaisuudessa. Perheryhmää, jossa toteutimme opinnäytetyömme toisen valokuvaprojektin toiminnallisen osuuden, ei enää ole, koska se lopetettiin säästösyistä. Siellä ei siis voitu käyttää hyödyksi tekemiämme valokuvaprojekteja tulevaisuudessa. Siellä työskennelleet voivat kuitenkin tulevaisuudessa käyttää niiden ideoita hyödyksi. Mielestämme olisi ollut hyvä, jos perheryhmätoiminnan olisi voinut säilyttää. Perheryhmän toiminta oli mielestämme tärkeää, sillä siellä pyrittiin vaikuttamaan perheiden vaikeuksiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Halusimme opinnäytetyömme avulla innostaa sosiaalialan työntekijöitä käyttämään valokuvia ja valokuvausta eri asiakasryhmien kanssa. Toivottavasti tekemistämme valokuvaprojekteista saisi ideoita ja olisi hyötyä sosiaalialan työn laajalla kentällä työskenneltäessä. Valokuvatoiminnan käyttämisestä työmenetelmänä voi olla paljon hyötyä asiakkaille ja se voi olla heille mielekäs tapa työstää erilaisia asioita. Valokuvilla on yllättävä voima.

LÄHTEET

- Aho, Sirkku 1996: Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Opetus ja kasvatus. Oy Edita Ab, Helsinki.
- Airaksinen, Tiina – Vilkkä, Hanna 2003: Toiminnallinen oppinäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Jyväskylä.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000: Opetushallitus. Verkkomateriaali. <<http://www02.ooph.fi/ops/esiopetus/esiops.pdf>> Luettu 26.5.2010
- Halkola, Ulla 2009: Valokuvaterapian teoreettisia perusteita hahmottamassa. Teoksessa Halkola, Ulla – Mannermaa, Lauri – Koffert, Tarja – Koulu, Leena 2009: Valokuvan terapeutinen voima. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu. 49-74.
- Hämäläinen, Juha 1999: Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus, Avoin yliopisto, Kuopio.
- Jantunen, Timo 2009: Kuusivuotiaan kehityspsykologiaa. Teoksessa Jantunen, Timo – Lautela, Raija (toim.): Kuningasvuosi. Leikin kulta-aika. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 73-87.
- Keltikangas-Järvinen, Liisa 2006: Hyvä itsetunto. WSOY Kirjapainoyksikkö, Juva.
- Koskimies, Mimosa – Pyhäjoki, Jukka 2009: Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huolten vyöhykkeillä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari – Ahlström, Salme (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Yliopiston kirjapaino, Helsinki. 186-196.
- Lautela, Raija 2009: Keskellä uutta syntymää. Teoksessa Jantunen, Timo – Lautela, Raija (toim.): Kuningasvuosi. Leikin kulta-aika. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 26-39.
- Reijonen, Mikko (toim.) 2009: Perhetyö. Sosiaaliportti. Verkkoitoimitus. Verkkomateriaali. Päivitetty 18.6.2009. <<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/>> Luettu 24.9.2010
- Salo, Merja 2009: Peilin, muistin ja toiston taide. Valokuvataiteen ja -terapian yhteyksiä. Teoksessa Halkola, Ulla – Mannermaa, Lauri – Koffert, Tarja – Koulu, Leena 2009: Valokuvan terapeutinen voima. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu. 23-33.
- Savolainen, Miina 2008: Maailman ihanin tyttö. Blink Entertainmet Oy, Helsinki.
- Siitonen, Juha 1999: Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun opettajakoulutuslaitos. Oulun yliopisto. Oulu 1999. Verkkomateriaali. Päivitetty 9.2.2010 <<http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/>> Luettu 24.4.2010.
- Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki 2005. Verkkomateriaali. <http://www.talentia.fi/files/1649_Etiikkaopas2005.pdf> Luettu 21.10.2010

- Sosiaaliportti 2009: Perhetyön toimintamuotoja. Verkkotoimitus. Verkkomateriaali. Päivitetty 17.2.2009. <<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/toimintamuodot/#linkki4>> Luettu 24.9.2010
- Suomen valokuvaterapiayhdistys ry. Valokuvaterapian määrittelyä. Verkkomateriaali. <<http://www.valokuvaterapiayhdistys.net/valokuvaterapia/>> Luettu 30.8.2010
- Tast, Eeva 2007: Juuret ja siivet – sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hämäläinen, Juha (toim.): Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2007. 8. vuosikerta. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Kopijyvä, Kuopio. 17-50.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Gummerus kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Vilkko-Riihelä, Anneli 1999: Psyhyke. Psykologian käsikirja. Werner Söderström Osakeyhtiö. WS Bookwell Oy, Porvoo 2003.
- Voimauttavan valokuvan menetelmä. Miina Savolainen. Verkkomateriaali. <<http://voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>> Luettu 1.6.2010
- Väisänen, Raija 2007: Sosiaalipedagoginen työote aikuissosiaalityössä. Teoksessa Hämäläinen, Juha (toim.): Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2007. 8.vuosikerta. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Kopijyvä, Kuopio. 167-195.

TOIMINTAKERTOJEN SUUNNITELMARUNKO

1. Johdatus aiheeseen

- keskustelua asiakkaiden omista kokemuksista kuvatuksi tulemisesta ja valokuvauksesta
- näytämme aikakauslehdistä leikkaamiamme kuvia ja jokainen valitsee kuvan, joka parhaiten kuvaa itseään esikoululaisena tai vanhempana

2. Kuvauskerta

- yksilökeskustelut muotokuvan suunnittelusta
- yksilökuvaukset
- kuvaustilanne toteutetaan asiakkaiden toiveiden mukaisesti ja tarkoituksena on, että kuvista tulee sellaisia kuin asiakkaat itse haluavat

3. Näyttely

- näyttely kuvista
- keskustelemme kuvauksen herättämistä ajatuksista ja tunteista
- palautteen kerääminen

23.3.2010

Tiedote vanhemmille

Valokuvaprojekti päiväkodin esiopetusryhmässä

Olen sosionomiopiskelija Metropolia ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä yhdessä opiskelukaverini kanssa valokuvien käytöstä sosiaalialan työssä, ja tulen tekemään päiväkodin esiopetusryhmälle valokuvaprojektin kevään 2010 aikana. Opiskelukaverini tekee saman valokuvaprojektin sovellettuna aikuisille asiakkaille eräässä pääkaupunkiseudun perheryhmässä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tarkastella, miten valokuvausta voi käyttää eri-ikäisten ihmisten kanssa ja voiko siitä olla jonkinlaista hyötyä heille. Tarkoituksenani on ottaa muotokuva lapsestanne. Kuva otetaan niin kuin lapsenne itse haluaa tulla kuvatuksi, ja hän saa itse suunnitella koko kuvan sisällön. Päiväkodin valokuvaprojektissa muotokuvan aiheena on Minä esikoululaisena, ja tavoitteena on lapsen minäkuvan tukeminen valokuvauksen keinoin sekä lapsen innostaminen itse suunnittelemaan ja tekemään valintoja.

Projekti koostuu neljästä kerrasta, joista kaksi on yksilökertoja. Projekti toteutetaan päiväkodissa, mutta kuvauskerran voi sopia myös muuhun ajankohtaan ja paikkaan riippuen vanhempien kiinnostuksesta osallistua mukaan kuvaustilanteeseen. Ensimmäisellä kerralla on johdatus aiheeseen, jolloin käymme läpi kokemuksia valokuvauksesta ja kuvatuksi tulemisesta. Toinen kerta on pienimuotoinen yksilökeskustelu siitä, miten ja missä lapsenne haluaa tulla kuvatuksi. Kolmas kerta on itse kuvauskerta, jonka voi suorittaa myös päiväkodin ulkopuolella lapsen vapaa-ajalla vanhemman tai vanhempien läsnä ollessa. Kuvauksen jälkeen valitaan mieleinen kuva, joka suurennetaan näyttelyä varten. Neljännellä kerralla pidämme kuvista näyttelyn ja käymme läpi otettuja kuvia. Projektin päätyttyä jokainen lapsi saa itselleen suurennettun muotokuvansa.

Valokuvaprojekti järjestetään kaikille halukkaille ja luvan saaneille lapsille. Osallistuneiden kesken ryhmä jaetaan kahteen pienryhmään, joista toinen pienryhmä tulee olemaan osa opinnäytetyön toteutusta. Opinnäytetyöhön liittyvään valokuvaprojektiin valitaan siis kaikista luvan saaneista lapsista korkeintaan kahdeksan, mutta itse valokuvaprojekti järjestetään kaikille, jotka haluavat siihen osallistua.

Projektiin osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikki kuvat hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, ja ainoastaan lapsen valitsema suurennettu muotokuva tulee liitteeksi opinnäytetyöhön. Kuvia ei julkaista Internetissä. Lasten henkilötietoja tai muitakaan tunnistetietoja ei mainita opinnäytetyössä.

Liitteenä on lupalappu projektiin osallistumisesta. Mikäli teillä on kysymyksiä liittyen valokuvaprojektiin tai opinnäytetyöhön, kerron mielelläni lisää. Kiitos yhteistyöstänne!

Ystävällisin terveisin:

Eeva Johansson

Metropolia ammattikorkeakoulu

Sosiaaliala

p.

Valokuvauslupa

- KYLLÄ lapseni _____ saa osallistua valokuvaprojektiin
 EI lapseni _____ ei saa osallistua valokuvaprojektiin

- Lapsen kuvauksen saa suorittaa muualla kuin päiväkodissa, lapsen vapaa-ajalla vanhemman tai vanhempien läsnä ollessa
 Kuvaus tulee suorittaa päiväkodin tiloissa ja päiväkodin ajalla

Paikka ja pvm

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Kiitos yhteistyöstänne!

Eeva Johansson
Metropolia ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala
p.

23.3.2010

Valokuvaprojekti

Teen opinnäytetyötä yhdessä opiskelukaverini kanssa valokuvien käytöstä sosiaalialan työssä. Tulen tekemään valokuvaprojektin perheryhmässä kevään 2010 aikana, mikäli suostutte siihen. Opiskelukaverini tekee saman valokuvaprojektin esikouluikäisille lapsille sovellettuna päiväkodissa.

Tarkoituksenamme on tarkastella miten valokuvausta voi käyttää eri-ikäisten ihmisten kanssa ja voiko siitä olla jonkinlaista hyötyä heille. Tarkoitukseni on ottaa muotokuva teistä ja lapsestanne tai lapsistanne. Muotokuva otetaan niin kuin itse haluatte tulla kuvatuksi. Muotokuvan aiheena on Minä vanhempana.

Projekti koostuu neljästä kerrasta, joista kaksi on yksilökertoja. Projekti toteutetaan perheryhmän aikana ja sen tiloissa lukuun ottamatta kuvauskertaa, jonka voi sopia myös muuhun ajankohtaan ja paikkaan. Ensimmäisellä kerralla on johdatus aiheeseen, jolloin käymme läpi kokemuksia valokuvauksesta ja kuvatuksi tulemisesta. Toinen kerta on pienimuotoinen yksilökeskustelu siitä, miten ja missä haluat tulla kuvatuksi. Kolmas kerta on kuvauskerta, joka on myös yksilökerta. Kuvauksen jälkeen valitaan mieleinen kuva, jonka haluat suurennettavan näyttelyä varten. Neljännellä kerralla pidämme kuvista näyttelyn ja käymme läpi otettuja kuvia. Projektin päätyttyä jokainen saa itselleen suurennettun muotokuvansa.

Projektiin osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikki kuvat hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, ja ainoastaan valitsemanne muotokuva tulee liitteeksi opinnäytetyöhön. Kuvia ei julkaista internetissä. Teidän eikä lapsenne henkilötietoja, eikä muitakaan tunnistetietoja mainita opinnäytetyössä.

Valokuvauslupa

Kyllä, osallistun valokuvaprojektiin

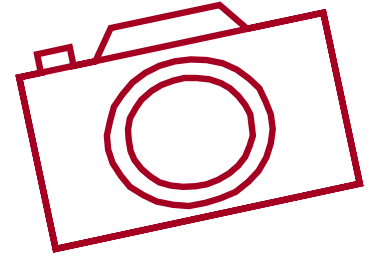
Paikka ja pvm

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Kiitos yhteistyöstänne!

Petra Kumpulainen, sosionomiopiskelija
Metropolia ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala
p.

Palaute valokuvaprojektista

Nimi:

Koitko tulevasi kuvatuksi kuten itse halusit?

Oliko mielestäsi valokuvaustilanne onnistunut, entä valitsemasi kuva?

Koitko saavasi valokuvaprojektista itsellesi jotain?

Onko jotain muuta mitä haluaisit sanoa?

Kiitos osallistumisestasi!